

Nr 10 A.

Godkänd av första kammaren den 19 juni 1919.

Godkänd av andra kammaren den 19 juni 1919.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(Bankoutskottets utlåtanden nr 10 A, 25, 34, 42, 46 och 62 samt memorial nr 45 och 60.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, får riksdagen härmed anmäla följande beslut.

A. **Det civila pensionsväsendet.**

1:o) I avseende å Eders Kungl. Maj:ts i punkterna 1—3 under riksstatens tionde huvudtitel gjorda framställningar får riksdagen hänvisa till vad riksdagen här nedan under punkt 10 därom anför.

2:o) I punkt 4 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att på *ordinarie* stat från och med år 1920 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 31,000 kronor till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 14 saml. Nr 10 A—10 B.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen på *ordinarie* stat från och med år 1920 under riksstatens tionde huvudtitel uppfört ett förslagsanslag å 31,000 kronor till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

3:o) I punkterna 5 och 6 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1920 under riksstatens tionde huvudtitel bevilja dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättringen av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag, högst 31,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, har å extra stat för år 1920 under riksstatens tionde huvudtitel beviljat dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag, högst, 31,000 kronor.

4:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t i punkt 7 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., beräkna en ökning av det för ändamålet utgående ordinarie anslaget, nu 157,276 kronor, med 40,000 kronor till 197,276 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1919, i skrivelse nr 282 meddelat riksdagen, att proposition i nyssnämnda ärende ej komme att avlätas till den nu samlade riksdagen samt i samband därmed föreslagit riksdagen, att det under tionde huvudtiteln i riksstaten för år 1919 upptagna anslaget: »Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.», nu 157,276 kronor, måtte i riksstaten för år 1920 under samma huvudtitel uppföras med oförändrat belopp.

Med anledning härav har riksdagen beslutit, att det ordinarie anslaget under tionde huvudtiteln »Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.» må i riksstaten för år 1920 uppföras med oförändrat belopp eller 157,276 kronor.

5:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 321 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1919, föreslagit riksdagen att förklara ej mindre, att de bestämmelser, som för närvarande gälla beträffande pensionsunderlag för rektor vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, teknisk elementarskola ävensom de tekniska läroanstalterna i Malmö, Örebro och Västerås, skola från och med år 1919 hava avseende å såväl befullmäktigad som av Eders Kungl. Maj:t tillförordnad rektor, än även att tillförordnad rektor skall i samma utsträckning som befullmäktigad rektor vara från och med nämnda tidpunkt underkastad bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågakvarande framställning.

6:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 305 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1919, föreslagit riksdagen att godkänna följande bestämmelser angående pensionering av vissa lärare i övningsämnen vid de allmänna lärverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier:

1. För ordinarie lärare i övningsämne vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier — lärare i trädgårdsskötsel härvid undantagen — skall pensionsunderlaget i förhållande till den avlöning för år räknat, läraren skulle uppbära, därest han bestred tjänstgöring till den omfattning, som närmast föregående hösttermin var för hans tjänst bestämd, beräknas på det sätt,

att pensionsunderlaget skall, om den sålunda beräknade årsavlöningen icke överstiger 700 kronor, utgöras av nämnda årsavlöning;

att, om denna årsavlöning överstiger 700 kronor men icke 3,700 kronor, pensionsunderlaget skall motsvara summan av 700 kronor och $\frac{2}{3}$ av den del av årsavlöningen, som överskjuter 700 kronor; samt

att, där nämnda årsavlöning överstiger 3,700 kronor, pensionsunderlaget skall motsvara summan av det på en årsavlöning av 3,700 kronor sålunda uträknade beloppet eller alltså 2,700 kronor och hälften av den del av årsavlöningen, som överskjuter 3,700 kronor.

2. Högsta pensionsunderlaget skall för sådan lärare utgöras av det gällande pensionsunderlaget, omräknat efter avlöning och övertidsersättning i högsta lönegraden, där icke redan det gällande pensionsunderlaget grundats på förhållandena i nämnda lönegrad.

3. Hel pension för sådan lärare skall utgöra $\frac{1}{10}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för läraren gällande under vart och ett av de tio år, som förflutit närmast före tidpunkten för pensionstagandet.

Övergångsbestämmelse. Hel pension skall utgöra, därest lärare efter uppnådd pensionsålder år 1919 avgår från sin tjänst, det under nämnda år för honom gällande pensionsunderlaget; därest lärare år 1920 avgår från sin tjänst, $\frac{1}{2}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för honom gällande under vart och ett av åren 1919 och 1920; därest lärare år 1921 avgår från sin tjänst, $\frac{1}{3}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för honom gällande under vart och ett av åren 1919—1921 o. s. v. samt, därest lärare år 1927 avgår från sin tjänst, $\frac{1}{9}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för honom gällande under vart och ett av åren 1919—1927.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

7:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 280, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att en var av förutvarande lärarinnorna *Alma Katrina Beronius, Albertina Maria Carlsson, Anna Ottilia Fernander, Anna Hammar, Sigrid Laura Gabriella Isberg, Alma Gunilda Kolthoff, Johanna Maria Elisabet Lindquist, Siri Helena Nettelbladt, Thekla Elisabeth Schultz, Amalia Eufemia Söderberg, Helena Fredrika Wimmercranz* och *Anna Charlotta Margareta Zeplien* må utan hinder därav, att hon icke uppfyller alla för erhållande av tilläggspension enligt kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna stadgade villkor, kunna för tid efter utgången av år 1918 komma i åtnjutande av tilläggspension, beräknad enligt de i berörda kungörelse angivna grunder, dock under förutsättning att hon styrker sig vara för sitt uppehälle i behov av understöd.

På grund av vad till stöd för förevarande förslag i statsrådsprotokollet förekommer, har riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

8:o) I proposition nr 283 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra småskollärarinnan *Helena Amanda Höglund* må av direktionen över småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt tillerkännas ett årligt understöd från och med ingången av år 1919 å 205 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag har riksdagen medgivit, att förra småskollärarinnan *Helena Amanda Höglund* må av direktionen över småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt tillerkännas ett årligt understöd från och med ingången av år 1919 å tvåhundra fem kronor.

9:o) I punkt 8 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för beredande, enligt av riksdagen godkända grunder, av tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna anvisa under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har riksdagen för beredande, enligt av riksdagen godkända grunder, av tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna anvisat under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

10:o) I den till riksdagen den 9 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t i punkt 1 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtats, beräkna en förhöjning av det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av statens bidrag till sjuksköterskors pensionering från 15,000 kronor till 50,000 kronor.

I punkt 2 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtats, beräkna en förhöjning av det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av statens bidrag till pensionering av barnmorskor, från 30,000 kronor till 50,000 kronor.

I punkt 3 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde komma att avlåtats, beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till gäldande av kostnader för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt till oförändrat belopp, högst 11,000 kronor.

I punkt 9 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående omorganisation av folkskollärarnas pensionsinrättning, småskollärares m. fl. åldersunderstödsanstalt och folkskollärarnas änke- och pupillkassa, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln — med uteslutande av de nuvarande anslagen till nämnda anstalter å tillhopa 4,769,811 kronor — ett belopp av 8,000,000 kronor.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t i punkt 35 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för år 1920 understöd må enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, tillerkännas a) äldre behövande folkskollärare, som oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit avsked före år 1867, till belopp av 800 kronor, samt b) sådan behövande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid egentlig folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring under sammanlagt minst femton års tid avgått från tjänsten före utgången av år 1891 samt uppnått en levnadsålder av minst femtiofem år, till ett belopp av 400 kronor, *dels ock* för berörda ändamål anvisa för år 1920 på *allmänna indragningsstaten* ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 18 mars 1919, i en till riksdagen avlåten proposition nr 336 föreslagit riksdagen att

dels besluta, att — i stället för folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa, småskollärares m. fl. åldersunderstödsanstalt och barnmorskornas pensionsanstalt — från och med ingången av år 1920 skall inrättas en statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. med det verksamhetsområde, som anges i det vid åberopade protokollet fogade förslag till reglemente, skolandet den nya anstalten vid sitt trädande i verksamhet övertaga nyssnämnda pensionsanstalters samtliga tillgångar och förbindelser;

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att för den nya anstalten för pensionering av folkskollärare m. fl. utfärda reglemente i huvudsaklig överensstämmelse med nämnda förslag;

dels föreskriva, att de i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. icke ingående pensionskassor, som nu förvaltas av direktionen för folkskollärarnas pensionsinrättning, skola till förvaltning övertagas av styrelsen för berörda anstalt enligt de närmare föreskrifter Eders Kungl. Maj:t äger meddela;

dels förklara, att den nu gällande ordinarie staten för folkskol-

lärarnas pensionsinrättning skall från och med den 1 januari 1920 gälla för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

dels medgiva, att utöver de i oförmälda stat uppförda medel må utgå av de under styrelsen för anstalten ställda medel ett årligt belopp av 10,000 kronor till gäldande av förvaltningskostnader samt av anstaltens medel ett belopp för år 1920 av högst 15,000 kronor till bestridande av anstaltens organisationskostnader;

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att, på förslag av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., efter omständigheterna bestämma fördelningen av förvaltningskostnaderna mellan de särskilda av styrelsen förvaltade pensionsanstalterna och pensionskassorna;

dels bestämma, att styrelsen för den nya pensionsanstalten må under år 1920 till skoldistrikt och skolområden av anstaltens tillgångar utlåna högst 1,500,000 kronor till uppförande av skolhus;

dels i riksstaten under tionde huvudtiteln med oförändrat belopp uppföra de nuvarande ordinarie anslagen: »Bidrag till sjuksköterskors pensionering» å 15,000 kronor och »Statens bidrag till pensionering av barnmorskor» å 30,000 kronor;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av de nu under tionde huvudtiteln uppförda ordinarie anslagen: »Kostnaden för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt» å 11,000 kronor, »Bidrag till folkskollärarnas pensionering» å 2,260,000 kronor, »Pensionsavgifter till folkskollärarnas pensionsinrättning» å 2,103,000 kronor, »Bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa» å 76,811 kronor och »Bidrag till småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt» å 330,000 kronor — därstädes under rubriken »Statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.» uppföra följande nya ordinarie anslag, nämligen: »Bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering» å 6,000,000 kronor samt »Pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.», förslagsanslag, å 3,725,000 kronor.

Det av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget avser i främsta rummet att ordna tjänste- och familjepensioneringen för

småskollärarkåren,
distriktsveterinärer,
distriktssjuksköterskor och
distriktsbarnmorskor.

Småskollärarkåren, till vilken höra icke blott lärarna vid småskolorna utan även lärarna vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, erhöll liksom folkskollärarna sin lönereglering vid 1918

års lagtima riksdag. Men under det att de ordinarie folkskollärarnas tjänste- och familjepensionering är ordnad genom reglementena för folkskollärarnas pensionsinrättning och folkskollärarnas änke- och pupillkassa, så att pensionerna äro avpassade efter de nya lönerna, ligger småskollärarnas pensionsfråga på ett helt annat sätt. De hava nämligen hittills endast rätt att vid avgång få ett understöd av högst 450 kronor från småskollärarnas m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt och sakna alldeles familjepensionsrätt. Samma rätt till understöd tillkommer även *extra ordinarie* och *vikarierande folkskollärare* samt, under vissa förutsättningar, *slöjdlärare* vid folkskola.

Förslaget innebär nu, att alla dessa lärare, som hittills saknat rätt till efter avlöningen avpassad tjänste- och familjepension, skola i detta avseende *likställas med ordinarie folkskollärare*. Därjämte föreslås, att även andra övningslärare än slöjdlärare skola, under viss förutsättning, kunna få enahanda pensionsrätt, så att sålunda *alla* lärare vid folk- och småskolor få pensionsrätt enligt samma grunder. Förutsättningen för övningslärares pensionsrätt skall vara, att huvudmannen reglerat befattningen med avseende å innehavarens kompetens, till- och avsättning, tjänstgöring och avlöning på sätt, som godkänts av skolöverstyrelsen.

Den sålunda föreslagna likställigheten mellan småskolans och folkskolans lärare har förordats även av lärarlönenämnden i dess betänkanden av den 8 november och 18 december 1915 och de över dem avgivna yttranden hava i huvudsak varit tillstyrkande. Enligt lärarlönenämndens förslag skulle dock småskollärarnas pensionsålder vara 55 år, under det den i propositionen är föreslagen till 60 år liksom för folkskollärare.

Det må framhållas, att likställigheten sträcker sig även till avgifterna, utom i fråga om de extra ordinarie och vikarierande lärarna, vilkas tjänstepensionsavgifter äro lägre än de andras. Skoldistriktet befrias från avgifter, en befrielse som beslöts av föregående års riksdag i fråga om avgifter för ordinarie folkskollärare.

Riksdagen har intet att erinra mot den i förslaget genomförda likställigheten.

De sakkunniga, åt vilka Eders Kungl. Maj:t förilidet år uppdrog att utreda frågan om småskollärarnas pensionering, funno det ändamålsenligt, att densamma skulle handhavas av samma pensionsanstalt som folkskollärarnas pensionering. Eders Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig till de sakkunnigas mening och innebär alltså sammanslagning av de tre pensionsanstalter, som nu finnas för folkskollärares och småskollärares pensionering, nämligen folkskollärarnas pensionsinrättning, småskollärares

m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt och folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Den nya anstalten, som benämnes statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., skall enligt förslaget jämväl omfatta övriga i propositionen omförmälda befattningshavare: veterinärer, sjuksköterskor och barnmorskor. I följd härav skall även barnmorskornas pensionsanstalt uppgå i den nya anstalten.

Den sålunda föreslagna centraliseringen av nu ifrågavarande pensionering av icke statsanställda befattningshavare står i överensstämmelse med riksdagens år 1912 uttalade mening om lämpligheten av det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering. Och lönerregleringskommittén har i ett den 1 maj 1919 avgivet utlåtande över de sakkunnigas förslag till det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering icke haft något att erinra mot densamma. Den underlättas därav, att folk- och småskollärarnas tre anstalter redan förvaltas av samma direktion. Riksdagen godkänner sammanslagningen, under framhållande, att densamma och den form anstaltens reglemente fått visserligen underlätta anslutningen till den nya anstalten även av andra befattningshavare, men icke på något sätt binder riksdagen vid prövningen av om sådan anslutning bör ske.

I följd av sammanslagningen har förslaget kommit att omfatta icke blott de lärare, som nu endast hava rätt till understöd från småskollärarnas ålderdomsunderstödsanstalt utan även dem, som äro delägare i de båda andra pensionsanstalterna, i främsta rummet de ordinarie lärarna vid folkskolor, högre folkskolor och kommunala mellanskolor.

Vid utarbetandet av den nya anstaltens reglemente har givetvis dessa lärares pensionsrätt lämnats i huvudsak oförändrad, sådan den är enligt nu gällande bestämmelser. Vissa ändringar ha nu dock gjorts av detaljbestämmelser, ändringar som i vissa fall innebära ökning av förmånerna, i andra åter inskränkning. Dessutom hava vissa önskemål, som länge framställts av lärarkårerna, beaktats. Detta gäller särskilt om familjepensionsrätten.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot dessa ändringar i nu gällande bestämmelser, anser sig kunna inskränka sig till att beröra två av dem, vilka synas vara av största principiella betydelse.

Den ena av dessa avser införandet av rätt till *uppskjuten* pension. För närvarande gäller, att den, som avgår i förtid utan rätt till genast börjande pension, förlorar all rätt till pension. Nu föreslås, att han skall äga rätt till uppskjuten pension, som börjar utgå, när han uppnår

pensionsåldern eller dessförinnan erhåller invalidpension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Pensionens belopp skall beräknas försäkrings-tekniskt, så att den i värde motsvarar de av den avgångne erlagda tjänstepensionsavgifterna samt, därest avgången föranletts av befattningens indragning, jämväl statens och huvudmannens bidrag till pensionsavgifterna.

De sakkunniga för utredning av frågan om centraliseringen av det statsunderstödda pensionsväsendet hava föreslagit, att dylik rätt till uppskjuten pension skall tillkomma alla de befattningshavare, vilkas tjänstepensionering ordnas av staten. Densamma har av 1917 års riksdag beviljats vissa icke ordinarie befattningshavare vid statens affärsdrivande verk. Den tillkommer även i viss mån delägare i lärarinnornas pensionsanstalt, lasarettsläkarnas pensionskassa och barnmorskornas pensionsanstalt samt sjuksköterskor, som åtnjuta statsbidrag till sin pensionering.

Löneregleringskommittén har i sitt ovannämnda yttrande ställt sig synnerligen tveksam mot tanken på att i större omfattning, än redan medgivits, införa denna utsträckt pensionsrätt, särskilt vad beträffar de ordinarie statstjänarna.

I detta uttalande torde ligga, att löneregleringskommittén anser, att frågan om sådan rätts beviljande till en tjänstemannagrupp bör avgöras med hänsyn till dess behov och ej rätten fastslås såsom en princip, vilken ovillkorligen skall tillämpas.

Vad nu ifrågavarande lärargrupper beträffar, synes det riksdagen, att starka skäl tala för dess beviljande. Erfarenheten visar, att avgång i förtid förekommer bland dem relativt ofta, även bland de ordinarie lärarna, men naturligtvis än mer bland de icke ordinarie med deras mindre fasta anställning. Även när denna avgång är frivillig, kännes det hårt för den avgående att förlora rätten till pension, som svarar mot de av honom erlagda avgifterna, en pension som han i följd av sin högre ålder icke kan åter förvärva utan att erlagga betungande avgifter. Och ej sällan är avgången icke frivillig utan framtvingad av befattningens indragning i följd av ändring i skolorganisationen. Detta senare, som har betydelse för småskollärarkåren, föranledde lärarlönenämnden att föreslå, att småskollärare skulle hava rätt att kvarstå viss tid i pensionsanstalten efter sin avgång, en anordning som dock icke innebär någon verklig ersättning för den förlorade pensionsrätten.

Och rätten till uppskjuten pension har än större betydelse för de andra tjänstemannagrupper, som propositionen avser, nämligen vissa veterinärer, sjuksköterskor och barnmorskor. Inom dem är i regel an-

ställningen långt mindre fast än den är för en ordinarie statstjänare och övergång till annan verksamhet ofta förekommande. Och såsom ovan anförts hava för närvarande sjuksköterskor och barnmorskor, som avgå i förtid, rätt till uppskjuten pension motsvarande deras egna avgifter.

Riksdagen anser sig därför böra medgiva, att nu ifrågavarande tjänstemannagrupper erhålla rätt till uppskjuten pension, på sätt i propositionen föreslås, men vill därvid, i anslutning till löneregleringskommitténs uttalande, framhålla, att detta icke får anses såsom prejudicerande i fråga om andra tjänstemannagrupper, speciellt de ordinarie statstjänarna. För att ytterligare förebygga detta har riksdagen bestämt, att i det övergångsstadgande, enligt vilket nu ifrågavarande befattningshavare skola vara underkastade ändringar i pensionsrätten, särskilt må framhållas, att rätten till uppskjuten pension må kunna indragas eller modifieras. I övrigt synes befattningshavarnas skyldighet i förevarande hänseenden icke böra begränsas till allenast sådana ändringar, som kunna komma att vidtagas i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering, utan bör berörda övergångsstadgande så avfattas, att detsamma kommer att medföra skyldighet för befattningshavare att vara underkastad de ändringar i pensionsrätten, som i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering eller eljest kunna varda fastställda.

För att sätta pensionsanstalten i stånd att hålla reda på sina förbindelser till de i förtid avgångna innehåller förslaget, att den, som avgår i förtid utan att få annan med pensionsrätt förenad befattning, är skyldig att ofördröjligen anmäla sin avgång, vid äventyr att pensionen nedsättes med 10 procent. Riksdagen anser, att denna bestämmelse kan komma att verka alltför hårt, då fall ju kunna tänkas, att försummelsen att göra anmälan varit ursäktlig. Riksdagen har därför beslutit, att stadgandet ändras därhän, att anmälan skall göras inom viss tid, t. ex. 90 dagar, efter avgången och att pensionen skall i händelse av försummad anmälan minskas, därest icke anstaltens styrelse på grund av särskilda omständigheter finner skäligt medgiva, att denna påföljd icke skall äga rum.

Den andra ovan åsyftade ändringen av de nu gällande bestämmelserna för ordinarie folkskollärare avser *åldersgränsen* för barnpensionernas utgående. För närvarande är denna gräns 18 år. Sedan länge har det varit ett lärarkårens önskemål att få denna gräns höjd till 21 år liksom i civilstatens och elementarlärarnas änke- och pupillkassor. Propositionen tillmötesgår nu denna önskan. Den föreliggande utred-

ningen visar, dels att befattningshavarnas avgifter äro fullt tillräckliga även efter åldersgränsens höjande, dels att även efter genomförande av denna reform och av övriga föreslagna förbättringar av de nuvarande och blivande delägarnas familjepensionsrätt kassan har ett betydande överskott, som enligt förslaget användes till förbättrande av redan beviljade änke- och barnpensioner. Vid det förhållande, att sålunda denna reform kan genomföras utan kostnad för statsverket, finner sig riksdagen böra biträda densamma.

En tredje ändring av nu gällande bestämmelser har varit föremål för olika meningar inom riksdagen. Enligt reglementsförslaget kap. II § 5 p. 4 skall den, som i följd av försvagad hälsa eller minskad arbetsförmåga övergår från en befattning med högre till befattning med lägre tjänstepensionsunderlag, äga rätt att behålla det högre pensionsunderlaget, därest han i den förra befattningen räknat minst 15 tjänstår. Dylik rätt tillkommer icke för närvarande delägarna i folkskollärarnas pensionsinrättning. Den kan, såsom i propositionen framhålles, bliva av betydelse särskilt i fråga om skolornas rektorer och föreståndare. Inom riksdagen har ifrågasatts, att bestämmelsen skulle ändras på det sätt, att villkoret, att den högre befattningen skulle hava innehafts under minst 15 tjänstår, borde utgå. Riksdagen har dock icke ansett sig böra frångå Eders Kungl. Maj:ts förslag. Skulle det framdeles visa sig, att nämnda villkor är för strängt och medför, att stadgandet icke gör avsedd nytta, kan ändring ske.

I fråga om *distriktsveterinärer*, till vilkas avlöning staten bidrager, föreslog Eders Kungl. Maj:t i proposition nr 222 till 1912 års riksdag, att en pension av 1,500 kronor vid 65 års ålder skulle beredas dem i en för ändamålet upprättad pensionskassa. Riksdagen avslog propositionen och begärde i detta sammanhang en allsidig utredning av frågan om det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

De med anledning av denna riksdagens skrivelse tillkallade sakkunniga för utredning av centraliseringsfrågan framställde i sitt betänkande angående densamma även nytt förslag till distriktsveterinärernas pensionering, omfattande även familjepensionering med 500 kronors pensionsunderlag. De över detta förslag avgivna yttrandena gå i huvudsak i tillstyrkande riktning, dock att från olika håll yrkats på höjning av pensionens belopp.

Det nu föreliggande förslaget ansluter sig till sistnämnda förslags principer, men höjer tjänstepensionsunderlaget till 3,500 kronor och familjepensionsunderlaget till 1,000 kronor. Familjepensioneringen täckes av befattningshavarnas avgifter. Till tjänstepensioneringen bidra äro även huvudmän och staten.

Enligt förslaget skall pensionsrätt efter samma grunder (dock med andra pensionsunderlag) tillkomma förutom ovan nämnda distriktsveterinärer även *andra kommunalt anställda veterinärer* samt *besiktningsmän vid under offentlig kontroll ställda slakterier*. För de senare skulle pensioneringen vara obligatorisk liksom för distriktsveterinärerna. För de förra åter skulle pensionsrätten vara beroende på om huvudmannen reglerat befattningen med avseende på innehavarens kompetens, till- och avsättning, tjänstgöring och avlöning på sådant sätt, att regleringen godkänts av medicinalstyrelsen. Någon förpliktelse för huvudmannen att besluta om sådan reglering ifrågasättes alltså icke. Kostnaden för båda dessa gruppers pensionering täckes helt av befattningshavarnas och huvudmännens avgifter.

Riksdagen har intet att erinra mot de föreslagna bestämmelserna.

För närvarande lämnar staten ett bidrag av 25 kronor årligen till pensionsavgifter åt sjuksköterskor och barnmorskor, som uppfylla vissa villkor. För de förra erläggas bidragen till de enskilda pensionsanstalter, som upprättats för sjuksköterskepensionering. För de senare erläggas bidragen till barnmorskornas pensionsanstalt, som förvaltas av riksföräkringsanstalten.

De nu föreslagna pensionsbestämmelserna äro avpassade efter den organisation av barnmorske- och sjuksköterskeväsendet, som föreslagits i propositionerna nr 39 och 260 till innevarande års riksdag.

Enligt förslaget skall pensioneringen vara *obligatorisk* för *distrikts-sjuksköterskor* och *distriktsbarnmorskor*. Dessutom öppnas *möjlighet* för huvudmännen att genom befattningarnas reglering bereda pensionsrätt även åt vissa andra sjuksköterskor och barnmorskor, som äro anställda hos kommun, å lasarett, barnbördshus o. s. v. samt åt husmödrar vid dylika inrättningar och åt föreståndarinnor vid godkända sjuksköterskebyråer.

Liksom skoldistriktet äro befriade från bidrag till sina lärares pensionsavgifter, föreslås detsamma i fråga om huvudmännen för sjuksköterskor och barnmorskor. Detta motiveras med avseende på distriktsjuksköterskorna och distriktsbarnmorskorna därmed, att de i propositionen om inrättande av dylika befattningar föreslagna statsbidragen till huvudmännen bestämts med hänsyn tagen till att inga pensionsavgifter skulle erläggas av huvudmännen. Och vad de övriga angår, framhålles, att att den ekonomiska hjälp, staten vill giva för att befrämja reformer i fråga om deras ställning, ej kan givas under mer effektiv form än genom att ordna deras pensionering utan kostnad för huvudmännen.

Riksdagen har intet att erinra mot de föreslagna bestämmelserna.

Som vanligt vid varje pensionsreglering har det varit nödvändigt att stadga vissa övergångsbestämmelser, olika för de olika grupperna. Riksdagen har intet att erinra mot desamma.

I propositionen föreslås uppförandet av följande ordinarie anslag:	
bidrag till folkskollärares m. fl.:s pensionering.....	kronor 6,000,000: —
pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering	
av folkskollärare m. fl., förslagsanslag	» 3,725,000: —
bidrag till sjuksköterskors pensionering	» 15,000: —
statens bidrag till pensionering av barnmorskor	» 30,000: —
	Summa 9,770,000: —

De båda sist omnämnda anslagen avse pensionsavgifter för sjuksköterskor och barnmorskor, som hava rätt till bidrag enligt äldre bestämmelser men icke enligt de nu föreslagna.

I statsverkspropositionen hade för samma ändamål uppförts anslag med följande belopp:

för lärarkårernas pensionering.....	kronor 8,000,000: —
» sjuksköterskors »	» 50,000: —
» barnmorskors »	» 50,000: —
till barnmorskornas pensionsanstalt	» 11,000: —
	Summa 8,111,000: —

Dessutom hade å allmänna indragningsstaten äskats ett anslag å 40,000 kronor till understöd åt äldre behövande folk- och småskollärare m. fl.

Den kostnadsberäkning, som anföres i propositionen, grundar sig emellertid bland annat på en räntefot av 4 procent. Då fondbildningen i av staten övertagen pensionsförsäkring, såsom även i propositionen framhålles, icke har annan uppgift än att så vitt möjligt rättvist fördela pensionskostnaderna på de olika generationerna av skattedragande, synes det riksdagen icke lämpligt att grunda beräkningen av statens kostnader på en räntefot, vilken är väsentligt lägre än den, som är för närvarande och antagligen för en avsevärd tid framåt gällande. Om räntefoten antages till 5 procent, kommer, enligt vad den som utfört kostnadsberäkningen meddelat, den årliga kostnaden för statsverket att nedgå så mycket, att det anslag, som för år 1920 behöver upptagas i budgeten,

torde kunna nedsättas med 1,500,000 kronor. Då emellertid beräkningen nu ej kan göras om efter den högre räntefoten, utan nedsättningen endast är approximativt uppskattad, torde det vara lämpligast att för år 1920 de båda anslagen »bidrag till folkskollärarnas m. fl. pensionering» och »pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.» sammanslås till ett enda anslag, »bidrag till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.», förslagsanslag, å 8,225,000 kronor. Det må framhållas, att denna ändring av räntefoten icke innebär någon ändring av befattningshavarnas och huvudmännens avgifter, utan endast av statens beräknade kostnader.

Ovan omförmälda anslag å 40,000 kronor från allmänna indragningsstaten torde vid det förhållande, att de understöd, som detsamma avser, skola utgå från den nya pensionsanstalten, icke vara erforderligt.

Anslagen till »bidrag till sjuksköterskors pensionering» och »statens bidrag till pensionering av barnmorskor» böra däremot utgå med oförändrade belopp å respektive 15,000 kronor och 30,000 kronor.

När den nya anstalten kommit till stånd, bör den noggrannare beräkna storleken av statsbidraget och därvid åter uppdelat detsamma i ett fixt anslag »bidrag till folkskollärarnas m. fl. pensionering» och ett förslagsanslag »pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.».

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, *dels* beslutit, att — i stället för folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa, småskollärarnas m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt och barnmorskornas pensionsanstalt — från och med ingången av år 1920 skall inrättas en statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. med det verksamhetsområde, som angives i det vid statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 18 mars 1919 fogade förslag till reglemente; skolande den nya anstalten vid sitt trädande i verksamhet övertaga nyssnämnda pensionsanstalters samtliga tillgångar och förbindelser;

dels bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att, med iakttagande jämväl av de av riksdagen här ovan angivna synpunkter, för den nya anstalten för pensionering av folkskollärare m. fl. utfärda reglemente i huvudsaklig överensstämmelse med nämnda förslag;

dels föreskrivit, att de i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. icke ingående pensionskassor, som nu förvaltas av direktionen för folkskollärarnas pensionsinrättning, skola till förvaltning övertagas av styrelsen för berörda anstalt enligt de närmare föreskrifter Eders Kungl. Maj:t äger meddela;

dels förklarat, att den nu gällande ordinarie staten för folkskol-

lärarnas pensionsinrättning skall från och med den 1 januari 1920 gälla för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

dels medgivit, att utöver de i omförmälda stat uppförda medel må utgå av de under styrelsen för anstalten ställda medel ett årligt belopp av 10,000 kronor till gäldande av förvaltningskostnader samt av anstaltens medel ett belopp för år 1920 av högst 15,000 kronor till bestridande av anstaltens organisationskostnader;

dels bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att, på förslag av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. efter omständigheterna bestämma fördelningen av förvaltningskostnaderna mellan de särskilda av styrelsen förvaltade pensionsanstalterna och pensionskassorna;

dels bestämt, att styrelsen för den nya pensionsanstalten må under år 1920 till skoldistrikt och skolområden av anstaltens tillgångar utlåna högst 1,500,000 kronor till uppförande av skolhus;

dels i riksstaten under tionde huvudtiteln med oförändrat belopp uppfört de nuvarande ordinarie anslagen: »Bidrag till sjuksköterskors pensionering» å 15,000 kronor och »Statens bidrag till pensionering av barnmorskor» å 30,000 kronor;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av de nu under tionde huvudtiteln uppförda ordinarie anslagen: »Kostnaden för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt» å 11,000 kronor, »Bidrag till folkskollärarnas pensionering» å 2,260,000 kronor, »Pensionsavgifter till folkskollärarnas pensionsinrättning» å 2,103,000 kronor, »Bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa» å 76,811 kronor och »Bidrag till småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt» å 330,000 kronor — därstädes uppfört ett nytt ordinarie anslag under rubriken »Bidrag till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.», förslagsanslag, å 8,225,000 kronor.

11:o) I punkt 10 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1920 uppföra ett förslagsanslag av 1,800 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, samt att i avseende å understödets

storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

B. **Det militära pensionsväsendet.**

12:o) I punkterna 11 och 12 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 134,361 kronor, med 3,356 kronor till 137,717 kronor, *dels ock* till förstärkande av det i 1918 och 1919 års riksstater för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av högst 8,355 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande framställning har riksdagen *dels* höjt det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 134,361 kronor, med 3,356 kronor till 137,717 kronor, *dels ock* till förstärkande av det i 1918 och 1919 års riksstater för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av högst 8,355 kronor.

13:o) I punkt 13 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor att användas såväl till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har riksdagen under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor att användas såväl till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

14:o) I punkt 14 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag av 15,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Eders Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

Med bifall till detta förslag har riksdagen under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag av 15,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Eders Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen under punkt 15 i tionde huvudtiteln för tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén på 1920 års riksstat tillsvidare beräknat ett förslagsanslag av 350,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 under punkt 8 i tionde huvudtiteln för samma ändamål tillsvidare beräknat ett förslagsanslag av 170,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition nr 276, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 7 mars 1919, föreslagit riksdagen att *dels* till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln bevilja å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 155,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 335,000 kronor, *dels* godkänna av föredragande departementschefen förordade, vid propositionen fogade grunder för pensionsförbättringens utgående, *dels ock* förklara, att Eders Kungl. Maj:t eller, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

På sätt departementschefen erinrar, har frågan om beredande av förbättrade pensionsförmåner för arméns officerare och underofficerare med vederlikar sedan ett flertal år stått på dagordningen utan att hava nått sin lösning. Det torde vara allmänt känt, att de pensionsbelopp, som tillkomma ifrågavarande personal, icke äro tillfredsställande, och att behovet av förbättrade pensionsförmåner länge gjort sig gällande. Uppenbart är, att, efter den vid 1918 års lagtima riksdag genom-

förda tillfälliga löneförbättringen för nämnda personal, förhållandet mellan dess avlöning och pension kommit att bli ännu ogynnsammare än förut. Under dessa omständigheter synes det riksdagen vara riktigt, att, innan en definitiv löneroglering äger rum, åtgärder vidtagas i syfte att åtminstone i någon mån förbättra här ifrågavarande pensionsförhållanden. Ett dylikt förslag har, såsom framgår av utredningen i ärendet, utarbetats av särskilt tillkallade sakkunniga. Detta förslag grundar sig dels på det utkast till definitiv löneroglering för personal vid försvarsväsendet, som förelades 1918 års lagtima riksdag i samband med den då gjorda framställningen om tillfällig löneförbättring för dylik personal, dels ock på den i civila pensionslagen givna huvudregeln, att såsom pensionsunderlag för viss tjänst skall tjäna den med tjänsten förenade lönen. De i nämnda utkast upptagna lönebeloppen hava sålunda i de sakkunnigas förslag lagts till grund vid beräkning av den pensionsförbättring, som i allmänhet borde utgå till den militära personalen, men hava dessa belopp, på det att icke genom ifrågavarande pensionsförbättring en definitiv pensionsreglering skulle i någon mån föregripas, minskats med 10 procent; skillnaden mellan de återstående beloppen och de nu utgående pensionerna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå till personalen såsom pensionsförbättring.

Departementschefen har med vissa mindre jämkningar i allt väsentligt anslutit sig till de sakkunnigas förslag, och riksdagen har för sin del vid granskningen av detsamma på de i statsrådsprotokollet anförda skäl ansett sig böra biträda departementschefens mening.

Riksdagen har emellertid funnit skäl till den erinran, varom här nedan vidare förmäles.

På sätt framgår av propositionen, har det ansetts lämpligt att för pensionsförbättring åt *musikunderofficerare* föreslå andra regler än som skulle gälla beträffande *truppunderofficerare*. I sådant avseende föreslås (§ 2 mom. 1), att musikunderofficer, som uppnått minst 12 tjänst-år, må tilldelas pensionstillägg med samma belopp, som skulle tillfalla truppunderofficer med motsvarande antal tjänst-år. För musikfanjunkare skulle såsom tjänst-år beräknas den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musikfanjunkare, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant av 1 eller 2 klassen; för musiksergeant skulle beräknas den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant, oavsett huruvida beställningen tillhört 1 eller 2 klassen (§ 2 mom. 2).

I anledning av vad sålunda föreslagits har, enligt vad som med-

delats riksdagens vederbörande utskott, från musikunderofficershåll uttalats önskvärdheten av bättre villkor för erhållande av pension. Det har särskilt framhållits, att förslaget därom att minst 12 års tjänstgöring i grad skulle erfordras för erhållande av pensionstillägg, verkade synnerligen ogynnsamt för dessa underofficerare, vilkas befordringsförhållanden understundom vore sådana, att 12 års tjänstgöring i grad icke kunde vinnas. Det är emellertid endast ett mycket ringa antal underofficerare, högst åtta, som skulle träffas av de här föreslagna bestämmelserna och således komma i ofördelaktigare ställning än truppunderofficerare. Vid sådant förhållande anser riksdagen anledning icke förefinnas att ifrågasätta någon ändring av Eders Kungl. Maj:ts förslag, och torde man för övrigt kunna utgå från den förutsättningen, att i dylika fall särskild framställning göres till riksdagen om beredande av erforderligt pensionstillägg.

Riksdagen har alltså, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition, *dels* till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln beviljat å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 155,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 335,000 kronor, *dels* godkänt de av föredragande departementschefen förordade grunderna för pensionsförbättringens utgående, *dels* ock förklarar, att Eders Kungl. Maj:t eller, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

16:o) I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t i punkt 16 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen, att i avvaktan på den proposition med förslag till lag om erättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, som kunde komma att till riksdagen avlätas, tillse vidare beräkna det under tionde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, till 280,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 7 mars 1919 i skrivelse nr 196 meddelat riksdagen, att proposition i nyss omnämnda ärende icke komme att till årets riksdag avlätas samt att till följd härav någon höjning av det under tionde huvudtiteln upptagna

ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke erfordrades.

Med anledning härav har riksdagen beslutit att i riksstaten för år 1920 upptaga det ordinarie anslaget »Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring» med oförändrat belopp 30,000 kronor.

17:o) Ut i statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t under punkt 17 i tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén, tillsvidare beräkna det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap till 1,061,810 kronor.

Härjämte har Eders Kungl. Maj:t i samma proposition under punkt 20 föreslagit, att riksdagen måtte, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän, tills vidare beräkna det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till pensionering av flottans gemenskap till 293,120 kronor.

Uti den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen nr 2 med förslag till tilläggsstat för år 1919 har Eders Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln i punkt 9 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén, tillsvidare under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 för ändamålet beräkna ett belopp av 381,860 kronor.

I samma proposition har Eders Kungl. Maj:t vidare i punkt 11 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän, tillsvidare under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 för ändamålet beräkna ett belopp av 20,760 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition nr 204, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 7 mars 1919, föreslagit riksdagen *dels* medgiva,

att indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats *före* den 1 januari 1910 och som styrker sig vara i behövande omständigheter, må från och med den 1 januari 1919 komma i åtnjutande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder,

som gälla beträffande sådant manskap, som avskedats efter nämnda tidpunkt,

att gratial från Vadstena krigsmanshuskassa och pensioner genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän (marinsoldat) må från och med den 1 januari 1919 utgå med 200 kronor för varje underhålls- eller pensionstagare vid fyllda 67 år, samt

att från Vadstena krigsmanshuskassa enligt gällande bestämmelser utgående korprals- och vicekorpralstillägg må från och med den 1 januari 1919 höjas till 60 kronor respektive 30 kronor för år räknat;

dels att till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 340,000 kronor;

dels att till förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 16,000 kronor;

dels att under tionde huvudtiteln av riksstaten för år 1920 uppföra ett nytt ordinarie anslag, benämnt »*Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap, förslagsanslag*», och under detta anslag anvisa ett belopp av 365,000 kronor;

dels ock att höja det under riksstatens tionde huvudtitel upptagna ordinarie förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 270,000 kronor, med 18,000 kronor till 288,000 kronor.

Såsom framgår av ovanberörda statsrådsprotokoll, är propositionen föranledd av särskilda framställningar av riksdagen angående höjning av underhåll och pensioner m. m. till indelt manskap vid armén och flottan och grundar sig på ett av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat förslag.

Enligt detta förslag skulle indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats *före* den 1 januari 1910 och styrker sig vara i behövande omständigheter, likställas med dem, som avskedats *efter* nämnda tidpunkt, och således tilldelas underhåll enligt 1914 års kungörelse. Vidare skulle förhöjning av underhåll och pension intill 200 kronor tillfalla alla, som uppnått 67 års ålder, varjämte de nu utgående korprals- och vicekorpralstilläggen skulle höjas från 24 och 12 kronor till resp. 60 och 30 kronor för år räknat. Förslaget innebär därjämte en höjning av begravningshjälpen till 100 kronor. Detta sistnämnda förslag har likväl icke av Eders Kungl. Maj:t upptagits. De föreslagna förändringarna äro avsedda att tillämpas från och med den 1 januari 1919.

Riksdagen har vid granskning av propositionen funnit de före-

slagna bestämmelserna väl avvägda och har icke haft någon anledning till erinran, vadan riksdagen ansett sig böra bifalla propositionen.

Vad beträffar kostnaden för de ifrågasatta förhöjningarna, beräknas dessa i propositionen (sid. 33) för arméns vidkommande på det sätt, att för år 1919 skulle erfordras ett belopp av 344,200 kronor och för år 1920 ett belopp av 376,400 kronor. Då de sålunda beräknade beloppen ansetts såsom maximibelopp, hava de avrundats till 340,000 kronor respektive 365,000 kronor. Det förra beloppet har uppförts på tilläggsstaten för år 1919. Det senare åter har i riksstaten för år 1920 uppförts såsom ett särskilt ordinarie anslag, under benämning »Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap, förslagsanslag». Då, på sätt förut nämnts, i riksstaten för år 1920 för ändamålet beräknats ett belopp av 1,061,810 kronor, har följaktligen det nuvarande ordinarie anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap i samma års riksstat uppförts med oförändrat belopp.

För flottans vidkommande erfordras under innevarande år ett belopp av 16,000 kronor och för år 1920 ett belopp av 18,500 kronor. Det förra har uppförts å tilläggsstat för innevarande år och det senare, vilket ansetts kunna avrundas till 18,000 kronor, bör inräknas i det å riksstaten upptagna förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap. Detta sistnämnda anslag har alltså höjts från sitt nuvarande belopp 270,000 kronor till 288,000 kronor.

Riksdagen har alltså *dels* medgivit, att indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats *före* den 1 januari 1910 och som styrker sig vara i behövande omständigheter, må från och med den 1 januari 1919 komma i åtnjutande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gälla beträffande sådant manskap, som avskedats efter nämnda tidpunkt,

att gratial från Vadstena krigsmanshuskassa och pensioner genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän (marinsoldat) må från och med den 1 januari 1919 utgå med 200 kronor för varje underhålls- eller pensionstagare vid fyllda 67 år, samt

att från Vadstena krigsmanshuskassa enligt gällande bestämmelser utgående korprals- och vicekorpralstillägg må från och med den 1 januari 1919 höjas till 60 kronor respektive 30 kronor för år räknat; *dels* till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 340,000 kronor;

dels till förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän under

tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 16,000 kronor.

dels under tionde huvudtiteln av riksstaten för år 1920 uppfört det ordinarie anslaget »Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap» med oförändrat belopp eller 648,000 kronor;

dels under tionde huvudtiteln av riksstaten för år 1920 uppfört ett nytt ordinarie anslag, benämnt »*Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap, förslagsanslag*» och under detta anslag anvisat ett belopp av 365,000 kronor;

dels ock höjt det under riksstatens tionde huvudtitel upptagna ordinarie förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 270,000 kronor, med 18,000 kronor till 288,000 kronor.

18:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom i punkt 18 under tionde huvudtiteln framställda förslag har riksdagen under tionde huvudtiteln å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 683 kronor, för utdelande av tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt .

att understödet för en var bestämmes till sådant belopp, att det, jämte honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshushus, uppgår till 300 kronor.

19:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 272 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 14 mars 1919, föreslagit riksdagen att godkänna följande

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur rikets tjänst.

Härigenom förordnas, att punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst skall hava följande ändrade lydelse:

2.

En var av förenämnda ämbets- och tjänstemän, vilken vid avskedstagandet stått i statens tjänst i 30 år, eller, om han är underofficer vid värvat garnisonsregemente eller fortifikationen, i 25 år, samt i övrigt till arméns pensionskassa erlagt stadgad pensionsavgift och är till pension ur kassan berättigad, äger att efter erhållet avsked undfå fyllnadspension, beräknad enligt punkten 1 här ovan, om tillika följande levnadsår äro uppnådda, nämligen av:

a) generaler av alla grader, generalfältläkaren, generalintendenten, militärbefälhavaren å Gottland, krigsarkivarien, *förrådsvaktmästare* samt vaktmästare vid militära ämbetsverk och staber ..... 65 år.

b) regements- och sekundchefer ävensom övriga chefer för särskilt för sig bestående militära kårer, överstar vid generalstaben, fortifikationen och intendenturkåren, inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden, överfältläkaren, chefen för krigshögskolan, chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, *chefen för krigsskolan*, professorn vid generalstaben, överstelöjtnanter och majorer vid intendenturkåren, fältläkare, *överfältveterinären*, fälttygmästaren, styresmän för artilleriets fabriker, tygmästare, regementsläkare, *byråassistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältläkarbyrå*, *överläkaren med regementsläkares lön* vid garnisonssjukhuset i Stockholm, *fältveterinärer*, regementsveterinärer, *byråassistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältveterinärbyrå*, tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare, kassörer och förrådsförvaltare vid fortifikationen, förvaltare vid intendenturkåren, fanjunkare vid krigsskolan, tygunderofficerare, öververkmästare, verkmästare, besiktningsrustmästare, tygverkmästare, departementsskrivare, poliskommissarien vid fästningspolisen i Boden samt överkonstaplar och konstaplar vid fästningspolisen i Boden och å Karlsborg, tygskrivare, fabriksskrivare, tyghantverkare, fortmaskinister, gevärshantverkare och hantverkare vid trängen ..... 60 år.

c) övriga i mom. b) ej upptagna regementsofficerare, chefen för artilleristaben, kaptener vid intendenturkåren, bataljonsläkare, assistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses *fältläkarbyrå*, *överläkaren med bataljonsläkares lön* vid garnisonssjukhuset i Stockholm samt bataljonsveterinärer ..... 55 år.

d) officerare av kompaniofficers grad med undantag av kaptener vid intendenturkåren, underofficerare med undantag av fanjunkare vid krigsskolan, förvaltare vid intendenturkåren och tygunderofficerare ävensom musikpersonal ..... 50 år.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

20:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 158, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att de officerare vid armén, vilkas utbildning ägt rum enligt bestämmelserna i värnpliktslagen den 17 september 1914, må äga att såsom tjänstår för rätt att åtnjuta pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, varunder de varit värnpliktiga officers- eller reservofficersaspiranter.

Riksdagen, som på de i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 7 mars 1919 anförda skäl funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har medgivit, att de officerare vid armén, vilkas utbildning ägt rum enligt bestämmelserna i värnpliktslagen den 17 september 1914, må äga att såsom tjänstår för rätt att åtnjuta pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, varunder de varit värnpliktiga officers- eller reservofficersaspiranter.

21:o) I en till riksdagen den 17 januari 1919 avlåten proposition, nr 8, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till värnpliktigen nr 348 ¹⁸/₁₉₁₃ *Frans August Karlsson* må — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den i § 12 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreskrivna tid — från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har medgivit, att till värnpliktigen nr 348 ¹⁸/₁₉₁₃ *Frans August Karlsson* må — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den i § 12 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreskrivna tid — från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

22:o) I en till riksdagen den 17 januari 1919 avlåten proposition, nr 10, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till den i följd av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, avlidne värnpliktige *A. Kalldins* änka *Gertrud Elvira Kalldin*, född Lindgren, och makarnas fyra minderåriga barn må —

utan hinder därav, att Kalldin avlidit efter utgången av den i § 4 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angivna tid av två år från det sjukdomen blev känd — från beväringssmanskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill de enligt grunderna för nämnda förordning kunna anses berättigade.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har riksdagen medgivit, att till den i följd av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, avlidne värnpliktige A. Kalldins änka Gertrud Elvira Kalldin, född Lindgren, och makarnas fyra minderåriga barn må — utan hinder därav, att Kalldin avlidit efter utgången av den i § 4 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angivna tid av två år från det sjukdomen blev känd — från beväringssmanskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill de enligt grunderna för nämnda förordning kunna anses berättigade.

23:o) I en till riksdagen den 17 januari 1919 avlåten proposition, nr 35, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, utan hinder av gällande pensioneringsgrunder för arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877,

dels medgiva, att pensionen för krigsarkivarien vid generalstaben *Severin Bergh*, må, efter av honom i övrigt fullgjorda pensionsvillkor, utgå med lönens hela belopp,

dels ock godkänna en föreskrift av innehåll, att efter nyss nämnda belopp skall från och med den 1 juli 1918 beräknas den avgift till pensionskassan, som *Bergh* har att erlægga på sätt berörda pensioneringsgrunder i övrigt stadga.

Då enligt riksdagen tillhandakommet meddelande *Bergh* avlidit, lär icke något riksdagens yttrande i ärendet vara erforderligt.

24:o) I punkt 19 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 33,100 kronor, med 11,900 kronor, till 45,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande framställning, har riksdagen höjt det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 33,100 kronor, med 11,900 kronor, till 45,000 kronor.

25:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning i punkt 20 får riksdagen hänvisa till vad riksdagen i punkt 17 här ovan anfört.

26:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom i punkt 21 under tionde huvudtiteln framställda förslag har riksdagen å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 3,400 kronor att användas för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor:

att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor, samt

att understöd till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

27:o) I punkt 22 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1920 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 15,930 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som meddelats genom kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200 kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor, för den, som i sådan pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhoppa från och med 200 kronor till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

28:o) I punkt 23 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1920 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 9,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd å sådana f. d. befattningshavare vid lotsverket, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å personalen vid lotsverket, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes till 100 kronor, dock att understödet för den, som i pension jämte pensionsförhöjning uppbär mindre än 250 kronor årligen, skall utgå med det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen jämte pensionsförhöjningen tillsammans skola uppgå till 350 kronor, samt att understödet tillsammans med pensionen jämte pensionsförhöjningen icke i något fall må överstiga 550 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

29:o) I en till riksdagen den 7 mars 1919 avlåten proposition nr 302 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln bevilja,

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 40,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor,

dels godkänna av föredragande departementschefen förordade, vid propositionen fogade grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Eders Kungl. Maj:t eller, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 (nr 2) har i punkt 12 under tionde huvudtiteln och i den samma dag avlåtna statsverkspropositionen i punkt 24 under tionde huvudtiteln av Eders Kungl. Maj:t förslagsvis upptagits samma belopp som i nyssberörda proposition.

Riksdagen får hänvisa till vad riksdagen här ovan under punkt 15 anfört i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 276 angående pensionsförbättring för viss personal vid armén. Samma synpunkter torde ock här kunna i tillämpliga delar göras gällande. Riksdagen har

även beträffande här föreliggande framställning anslutit sig till Eders Kungl. Maj:ts förslag och alltså

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln beviljat

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 40,000 kronor samt

å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor,

dels godkänt de av föredragande departementschefen förordade grunderna för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklarat, att Eders Kungl. Maj:t eller efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med ovan nämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensions-tagarens återstående livstid.

30:o) I en till riksdagen avlåten, den 28 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 142, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att i de av Eders Kungl. Maj:t med riksdagen antagna, i kungörelse den 24 november 1876 innefattade grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m., må införas en ny punkt 5 $\frac{1}{2}$ med följande lydelse:

5 $\frac{1}{2}$.

Den, som vid avskedstagandet icke uppfyllt villkoren för erhållande av pension och fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till pension och fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions och fyllnadspensions erhållande.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och således bifallit densamma.

31:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 91, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Roslags 2:a kompani nr 50 *August Vilhelm Andersson Fast* må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

32:o) I proposition nr 136 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmännen vid Södra Hallands kompani nr 13 *Lars Johan Salomonsson Löfskog* och vid norra Hallands kompani nr 141 *Carl Andreasson Lundby* och nr 187 *Johan August Carlsson Palmqvist* må tilldelas pension, såsom hade de tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

33:o) I proposition nr 332 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 18 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att understöd jämlikt grunderna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete må beredas efterlevande till vid minexplosion i Västervik den 6 maj 1918 omkomna glasblåsaren *Karl Emil Rickard Berg*, arbetskarlen *Anders Peter Andersson*, skepparen *Anton Sixten Karlsson*, fiskaren *Olof Johan Johansson* och fabriksarbetaren *Karl Hugo Nilsson*.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts föreliggande framställning.

34:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 382 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för den 21 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att till värnpliktige nr 12 $\frac{216}{1913}$ *Josef Carlström* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den i § 12 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreskrivna tid — från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, var till han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts föreliggande framställning.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Äng. justitiedepartementet.

35:o) I punkt 25 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre vaktkonstapeln vid kronohäktet i Västervik *Per August Jonssons* änka *Gustava Jonsson*, född *Andersson*,

må från och med år 1919, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 200 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen medgivit, att förre vaktkonstapeln vid kronohäktet i Västervik Per August Jonssons änka Gustava Jonsson, född Andersson, må från och med år 1919, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tvåhundra kronor.

36:o) I inom riksdagen väckta motioner har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja framlidne vaktkonstapeln *Nils Jonsson Lindgrens* änka *Kristina Charlotta Lindgren*, född Stålkrantz, ett årligt understöd av 400 kronor att från och med innevarande år utgå så länge hon lever ogift.»

Riksdagen har vid föregående tillfällen beviljat pensioner i likartade fall, och hava dessa pensioner i allmänhet bestämts att utgå efter de grunder, som varit gällande, om den avlidne varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat från fängvårdsstyrelsen, skulle änkan Lindgren under sådana förhållanden varit berättigad till en pension av 240 kronor, vilket belopp riksdagen ansett sig böra bevilja.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motioner, medgivit, att vaktkonstapeln Nils Jonsson Lindgrens änka Kristina Charlotta Lindgren, född Stålkrantz, må, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av tvåhundrafyrtio kronor, att utgå från och med den 1 januari 1919.

37:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »det riksdagen måtte besluta att i enlighet med grunderna för civilstatens änke- och pupillkassa utbetala en årlig pension av 240 kronor med tillägg av kristidstillskott, att för innevarande år utgå till vaktkonstapel *Anders Carlssons* änka *Ella Maria Paulina Johansdotter*».

I överensstämmelse med vad riksdagen i nästföregående punkt anfört har riksdagen beviljat det i motionen föreslagna pensionsbeloppet eller 240 kronor.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att vaktkonstapeln Anders Karlssons änka Ella Maria Paulina Johansdotter må, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa, så länge hon förbliver i

sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av tvåhundrafyrtio kronor, att utgå från och med den 1 januari 1919.

38:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville bevilja fanjunkaren Johan Peter Forells änka *Hedvig Matilda Forell*, född Hedström, ett årligt understöd av 500 kronor att utgå från och med ingången av år 1919 och under hennes återstående livstid».

I likhet med de myndigheter, vilka blivit i ärendet hörda, anser riksdagen, att änkan Forell bör komma i åtnjutande av ett årligt understöd från statens sida, och har riksdagen icke något att erinra mot det i sådant avseende föreslagna beloppet. Understödet har anvisats att utgå å allmänna indragningsstaten från och med ingången av år 1919.

Riksdagen har alltså i anledning av förevarande motion medgivit, att avlidne fanjunkaren Johan Peter Forells änka *Hedvig Matilda Forell*, född Hedström, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av femhundra kronor.

II. Ang. lantförvarsdepartementet.

39:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 84, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kaptenen vid generalstaben *G. Å. H:son Brilioths* änka *Alma Viktoria Rodhe Brilioth*, född Lundström, och makarnas minderåriga dotter *Gertrud Marianne* må, utöver dem författningsenligt tillkommande pension och pupilltillägg från arméns nya änke- och pupillkassa, från och med den 1 juli 1918 komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med 900 kronor årligen samt dottern till och med det år, varunder hon fyller 18 år, med 225 kronor årligen.

I överensstämmelse med tidigare beslut i liknande fall har riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

40:o) I punkt 26 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid Dalregementet *J. O. C. F. J:son Hedenmarcks* änka *Lillian Rayah Hedenmarck*, född Boydh, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från

arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,100 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1918.

Med bifall till ifrågavarande framställning har riksdagen medgivit, att löjtnanten vid Dalregementet J. O. C. F. J:son Hedenmarcks änka Lillian Rayah Hedenmarck, född Boydh, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av ettusen etthundra kronor, att utgå från och med den 1 juli 1918.

41:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 24, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid Norra Skånska infanteriregementet T. G. A:son von Johnstones änka Sigrid Johnstone, född Krumlinde, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 700 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot förevarande förslag, har medgivit, att löjtnanten vid Norra skånska infanteriregementet T. G. A:son von Johnstones änka Sigrid Johnstone, född Krumlinde, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av sjuhundra kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

42:o) I punkt 27 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre skomakaremästaren vid Göta artilleriregemente August Holmberg må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor, att utgå från och med den 1 maj 1918.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit riksdagen anledning till erinran, och har riksdagen alltså medgivit, att förre skomakaremästaren vid Göta artilleriregemente August Holmberg må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av ettusen kronor, att utgå från och med den 1 maj 1918.

43:o) I punkt 28 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att verkstadsföreståndarna vid Svea livgarde

Gustaf Teodor Beijer och *Carl August Theodor Berglund* må från och med månaden näst efter den, varunder de erhålla entledigande från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Beijer med 700 kronor och Berglund med 900 kronor.

Riksdagen har icke funnit något annat att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, än att pensionsbeloppen i överensstämmelse med vad som i nästföregående punkt beslutits beträffande skomakaremästaren Holmberg höjts för Beijer till 800 kronor och för Berglund till 1,000 kronor.

Riksdagen har alltså medgivit, att verkstadsföreståndarna vid Svea livgarde *Gustaf Teodor Beijer* och *Carl August Theodor Berglund* må från och med månaden näst efter den, varunder de erhålla entledigande från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Beijer med åttahundra kronor och Berglund med ettusen kronor.

44:o) I punkt 29 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid fjärde arméfördelningens stabsexpedition *Matilda Charlotta Åkerlund* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhåller entledigande från sin anställning vid nämnda expedition, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har riksdagen medgivit, att städerskan vid fjärde arméfördelningens stabsexpedition *Matilda Charlotta Åkerlund* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhåller entledigande från sin anställning vid nämnda expedition, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundrasextio kronor.

45:o) I punkt 30 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tillskäraren vid Södra skånska infanteriregementets skrädderiverkstad *O. Olsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han frånträder sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Med biträdande av detta förslag har riksdagen medgivit, att tillskäraren vid Södra skånska infanteriregementets skrädderiverkstad *O. Olsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han frånträder sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

46:o) I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 85, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att envar av arbetarna vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori *Carl Gustaf Stolt* och *Carl Gustaf Carlsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid gevärsfaktoret, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Stolt med 500 kronor och Carlsson med 600 kronor.

Med bifall till ifrågavarande framställning har riksdagen medgivit, att vardera av arbetarna vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori *Carl Gustaf Stolt* och *Carl Gustaf Carlsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid gevärsfaktoret, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Stolt med femhundra kronor och Carlsson med sexhundra kronor.

47:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 86, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbetskorerna vid ammunitionsfabriken *Matilda Eriksson*, *Margareta Eriksson* och *Hedda Maria Nilsson-Gryting* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension, Matilda Eriksson från och med ingången av år 1918 med 300 kronor samt vardera av Margareta Eriksson och Hedda Maria Nilsson-Gryting från och med månaden näst efter den, under vilken hon entledigats från sin anställning vid ammunitionsfabriken, med 400 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning.

48:o) I en till riksdagen den 7 februari 1919 avlåten proposition, nr 87, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att logementsuppassaren vid krigsskolan *Per August Zetterqvist* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Med bifall till framställningen har riksdagen medgivit, att logementsuppassaren vid krigsskolan *Per August Zetterqvist* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sexhundra kronor.

49:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 123 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden den 21 februari 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att baderskan vid krigsskolan, änkan *Kristina Vilhelmina Jonsén*, född Svensson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon erhåller entledigande från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 450 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen har alltså medgivit, att baderskan vid krigsskolan, änkan *Kristina Vilhelmina Jonsén*, född Svensson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon erhåller entledigande från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundrafemtio kronor.

50:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen täcktes medgiva, att från allmänna indragningsstaten finge från och med den 1 januari 1919 under deras återstående livstid årligen till var och en av i motionen angivna tretton änkor efter arbetare vid gevärsfaktoret, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, utbetalas pension å trehundra kronor».

Ifrågavarande änkor äro i motionen angivna på följande sätt.

1. Stockmakaren Gustav Anders Almkvists änka *Kristina Katarina Almkvist*, född *Eriksson* den 2 maj 1846. Vid sin död år 1907 hade mannen under 17 år haft anställning vid faktoret och var fortfarande anställd där. Änkan är medellös, åtnjuter folkpension med kronor 47.20 årligen och är nu boende hos en sin dotter i Eskilstuna.

2. Förmannen Carl Johan Bergströms änka *Johanna Sofia Bergström*, född *Andersson* den 30 december 1848. Mannen erhöll år 1913 avsked med pension efter 50 års tjänst vid gevärsfaktoret och erhållen medalj för nit och redlighet. Han dog 1915. Änkan är medellös, har kronor 70.80 i folkpension och har tidtals haft fattigunderstöd. Hon bor hos en dotter, som har två barn att försörja.

3. Stockmakaren Anders Fredrik Bjurlings änka *Johanna Fredrika Bjurling*, född *Blomkvist*, den 29 september 1842. Mannen var efter 38 års tjänst föreslagen till erhållande av medalj år 1907, då döden inträffade. Enligt intyg av komministern i Eskilstuna församling är änkan mindre bemedlad. Hon har, enligt uppgift från annat håll, en årsinkomst av ej fullt 200 kronor.

4. Förmannen Anders Engbloms änka Anna Sofia Karolina Engblom, född Andersson den 13 december 1832. Mannen, som dog 1911, erhöll avsked med pension 1910 efter 60 års tjänst och erhållen silvermedalj. Änkan är medellös och har i folkpension kronor 47.20.

5. Filaren Frans Alfred Grönlunds änka Augusta Vilhelmina Grönlund, född Hammarbäck den 15 juli 1857. Mannen erhöll efter 35 års tjänst och tilldelad silvermedalj avsked med pension år 1907 och avled 1917. Änkan är medellös och lider, enligt läkarbetyg, av sjukdom, på grund varav hennes arbetsförmåga är nedsatt.

6. Filaren Gustaf Bernhard Janssons änka Karolina Vilhelmina Jansson, född Holmström den 12 november 1840. Mannen, som erhållit silvermedalj, frånträdde sin anställning efter 40 års tjänst år 1913 med pension och avled år 1917. Änkan är, enligt intyg av pastor i Bettna församling, medellös. Hon underhålles av en dotter, som är lärarinna.

7. Förmannen Per Vilhelm Janssons änka Klara Lovisa Jansson, född Andersson den 5 september 1845. Mannen var under 22 år och fortfarande anställd vid faktoriet, då han år 1912 avled. Änkan, som har folkpension å kronor 70.80, är i övrigt medellös och underhålles av sina barn.

8. Förmannen Emil Sundholms änka Maria Eleonora Sundholm, född Molin den 12 december 1876. Mannen avled år 1911 under anställning vid gevärsfaktoriet, vilken anställning han innehaft i 22 år. Änkan är medellös och har att försörja två barn, av vilka det ena är fött efter faderns död. Hon är medellös och, enligt läkarbetyg i följd av kronisk magsjukdom och allmän svaghet, oförmögen att genom arbete förvärva vad till livets uppehälle oundgängligen erfordras.

9. Verktygsarbetaren Karl Alfred Svedins änka Stina Katarina Svedin, född Jansson den 23 mars 1841. Mannen dog år 1911 under sin anställning vid gevärsfaktoriet, vilken han innehaft i 28 år. Änkan, som är medellös, har jämte folkpension å kronor 70.80 fattigunderstöd.

10. Härdaren Karl Otto Westholms änka Anna Sofia Westholm, född Andersdotter den 2 april 1848. Mannen hade vid sitt avsked år 1909 i 34 år varit anställd vid gevärsfaktoriet och därunder erhållit silvermedalj och erhöll efter avskedstagandet pension. Änkan är medellös och sjuk. Hon har folkpension å kronor 62.70 och försörjes i övrigt av en i Nyfors bosatt dotter.

11. Smidesarbetaren Ulrik Widergrens änka Anna Lovisa Widergren, född Andersson den 17 september 1846. Efter 30 års anställning vid gevärsfaktoriet erhöll mannen avsked år 1902 och avled 1911.

Änkan är medellös och sjuklig. Hon har folkpension å kronor 70.80 samt dessutom årligen 20 kronor i understöd från en enskild fond.

12. Brandvaktsförmannen Karl Oskar Vikstrands änka Kristina Katarina Vikstrand, född Löth den 21 februari 1834. Efter 32 års tjänst, varunder han erhållit silvermedalj, undfick mannen avsked med pension år 1910 och avled år 1917. Änkan är medellös. Hon har folkpension å kronor 70.80 samt försörjes i övrigt av en måg, som är arbetare.

13. Filaren Axel Antonius Wibells änka Augusta Wibell, född Stenström den 15 september 1842. Efter 44 års anställning vid gevärsfaktoret, varunder han tilldelades silvermedalj, erhöll mannen avsked år 1913 och avled år 1918. Änkan är medellös och sjuklig samt försörjes av barnen.

Med hänsyn till den synnerligen höga ålder flertalet av här ifrågavarande änkor uppnått och då det i motionen föreslagna beloppet i varje fall icke torde överstiga, vad de i motionen omförmälda sakkunniga ifrågasatt i sitt förslag angående icke ordinarie statstjänares rätt till familjepensionering, har riksdagen ansett sig böra bifalla motionen och sålunda medgivit, att en var av de i motionen angivna änkor efter arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor att utgå från och med den 1 januari 1919.

51:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja förre volontären vid Kungl. Skaraborgs regemente *Karl Robert Karlsson* från Nylund i Leksbergs socken, Skaraborgs län, ett årligt understöd av 400 kronor, att utgå från den 1 januari 1919».

Med hänsyn till de i ärendet åberopade ömmande omständigheterna anser sig riksdagen böra medgiva, att ett årligt understöd beviljas Karlsson, och torde det i motionen föreslagna beloppet få anses vara skäligt, dock lärer i detta belopp böra inräknas det underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, som Karlsson uppbär eller kan komma att uppbära. Beloppet har anvisats å allmänna indragningsstaten att utgå från och med den 1 januari 1919.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att förre volontären Karl Robert Karlsson må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte honom tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till fyrahundra kronor.

52:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja soldaten nr 34 *Björk*, 4 komp. Dalregementet, en ersättning en gång för alla av femhundra kronor på grund av kroppsskada i tjänsten, samt från och med den dag han avgår ur tjänsten en årlig pension av fyrahundra kronor».

På de av arméförvaltningens civila departement i avgivet yttrande anförda skäl anser riksdagen, att den föreslagna ersättningen av 500 kronor en gång för alla icke bör ifrågakomma. Däremot synes det riksdagen, att något understöd i form av pension bör tilldelas *Björk* och lärer icke något vara att erinra mot det i sådant avseende föreslagna beloppet, 400 kronor. Häri torde dock böra inräknas det understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, vartill han vid avskedet kan bli berättigad och därefter från nämnda kassa kan bli tilldelad. Pensionen har anvisats å allmänna indragningsstaten att utgå från och med månaden näst efter den, då han avgår ur tjänsten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att soldaten nr 34 *Matts Björk* vid Dalregementets 4:e kompani må från och med månaden näst efter den, då han avgår ur tjänsten, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte honom tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till fyrahundra kronor.

53:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville åt f. d. förestånderskan för tvättinrättningen vid infanterivolontärskolan på Karlsborg, *Elin Ring* från Svanvik, bevilja en årlig pension av 400 kronor från och med 1919 års början».

Av tillgängliga handlingar har riksdagen inhämtat, att *Elin Ring* varit anställd såsom förestånderska vid Karlsborgs infanterivolontärskolas tvättinrättning från och med den 7 december 1896 till och med den 31 juli 1913, då hon på egen begäran entledigades. Under första tiden har hon därvid uppburit en avlöning av 1 krona 30 öre för arbetsdag, vilken avlöning under de sista sju åren utgått med 60 kronor i månaden, varjämte hon hela tiden haft fri bostad jämte vedbrand och lyse. Hennes anställning torde sålunda icke kunna anses hava varit av tillfällig natur. Med hänsyn härtill och då hon på grund av sjuklighet är oförmögen att försörja sig med arbete, lärer det få anses vara med billighet överensstämmande, att något understöd beviljas henne från statens sida; och har detsamma bestämts till 300 kronor, att utgå från innevarande års början, samt anvisats å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit,

att förra tvättförestånderskan vid Karlsborg Elin Ring må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

54:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja änkan *Matilda Gustafsson*, född Holger, en årlig pension på 400 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken hennes man dog, eller från och med den 1 november 1918».

Då riksdagen tillförne i likartade fall beviljat pensioner, har riksdagen jämväl här ansett sig böra medgiva en pension, att med 300 kronor utgå från och med den 1 januari innevarande år, och har denna anvisats å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att förre tygarbetaren Lars Gustafssons änka *Matilda Gustafsson*, född Holger, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor.

55:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja åt änkan efter f. d. artilleristen och skomakaren vid kungl. Smålands artilleriregemente *O. Andersson*, fru *Elvira Fredrika Andersson* i Jönköping en årlig pension av 300 kronor för hennes återstående livstid».

Då det på grund av vad i ärendet förekommit icke kan anses uteslutet, att Andersson i tjänsten ådragit sig den sjukdom, i vilken han sedermera avlidit, och då riksdagen vid några tillfällen beviljat understöd åt änkor efter personer i ungefär samma ställning som Andersson, synes riksdagen ett understöd av 300 kronor om året vara skäligt. Beloppet har anvisats att från och med 1 januari 1919 utgå från allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att förre artilleristen, skomakaren *O. Anderssons* änka, *Elvira Fredrika Andersson*, född Nilsson, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

56:o) Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen medgivit, att byggnadschefen hos arméns kasernbyggnadsnämnd, arkitekten *Johan Ludvig Peterson*, må från och med månaden näst efter

den, under vilken han entledigas från sin befattning hos kasernbyggnadsnämnden, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av fyra tusen kronor årligen.

III. Ang. sjöförsvarsdepartementet.

57:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 66, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 4 februari 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att förre navigationsskolläraren *Hans Herman Lindfelts* änka *Mathilda Charlotta Lindfelt*, född Holmström, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

Mot vad Eders Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit, har riksdagen icke funnit något att erinra.

Riksdagen har alltså bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

58:o) Med anledning av en inom riksdagen väckt motion har riksdagen medgivit, att avlidne förrädsbiträdet vid Karlskrona kustartilleriregemente *Karl Wilhelm Rudbergs* änka *Anna Rudberg*, född Olsson, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

IV. Ang. civildepartementet.

59:o) I inom riksdagen väckta motioner har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att till f. d. byråchefen *F. H. Schlytern* skall från anslag å riksstatens tionde huvudtitel utgå en årlig tilläggspension av 1,000 kronor».

Med hänsyn till den synnerligen förtjänstfulla^e och gagnande verksamhet, som f. d. byråchefen Schlytern under en lång följd av år utövat inom löneregleringskommittén, anser riksdagen, att han från statens sida bör erhålla något särskilt erkännande, och har riksdagen icke något att erinra mot, att detta lämnas honom genom den i motionerna föreslagna tilläggspensionen, vilken anvisats å allmänna indragningsstaten

att utgå från den tid, då Schlytern lämnar sitt uppdrag såsom ordförande i nämnda kommitté.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motioner, medgivit, att f. d. byråchefen Frans Herman Schlytern må, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, från och med månaden näst efter den, då han lämnar sitt uppdrag såsom ordförande i löneregleringskommittén, under sin återstående livstid uppbära en årlig tilläggspension å ettusen kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.

60:o) I punkt 31 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skomakeribiträdet vid Kristinehamns hospital *Victor Olofssons* änka *Wilhelmina Cecilia Olofsson*, född Strand, och makarnas tre minderåriga barn må från och med den 1 mars 1918 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd, änkan under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med ett belopp av 200 kronor samt vart och ett av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med ett belopp av 100 kronor.

Med biträdande av detta förslag har riksdagen medgivit, att skomakeribiträdet vid Kristinehamns hospital *Victor Olofssons* änka *Wilhelmina Cecilia Olofsson*, född Strand, och makarnas tre minderåriga barn må från och med den 1 mars 1918 å allmänna indragsstaten åtnjuta årligt understöd, änkan under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med ett belopp av tvåhundra kronor samt vart och ett av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med ett belopp av etthundra kronor.

61:o) I punkt 32 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre länsmannen *Karl Vilhelm Adolf Suwe* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid, utöver honom från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare tillkommande pension å 1,200 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension till belopp av 600 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen medgivit, att förre länsmannen *Karl Vilhelm Adolf Suwe* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid, utöver honom från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare tillkommande pension å 1,200 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension till belopp av sexhundra kronor.

62:o) I punkt 33 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t

föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne verkmästaren *Johan Oskar Nordbergs* änka *Hulda Emerentia Nordberg*, född Schwartz, må, räknat från och med den 1 januari 1919, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 450 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

63:o) I punkt 34 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre signalvakten vid statens järnvägar *Nils Lilja* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension å 400 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och har alltså medgivit, att förre signalvakten vid statens järnvägar *Nils Lilja* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension å fyrahundra kronor.

64:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 107 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att poliskonstapeln *Carl Gustav Thorsell* må från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning vid poliskåren upphör, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp av 500 kronor, under villkor att pension med lika stort belopp utgår av landsting, kommuner eller enskilda.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

65:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att extra polismannen *Lars Johan Fahlgren* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller entledigande från sin anställning som extra polisman, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 200 kronor».

Med hänsyn till vad statskontoret i avgivet yttrande anført och med erinran att riksdagen bifallit det i propositionen nr 107 framlagda förslaget om pension åt poliskonstapeln C. G. Thorsell har riksdagen medgivit, att extra polismannen *Lars Johan Fahlgren* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller entledigande från sin anställning såsom extra polisman, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av tvåhundra kronor.

66:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 119, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyler må, ankorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningssaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital *Vilhelm Fritiof Söderströms* änka *Klara Söderström*, född Larsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital *Anders Gustaf Eklunds* änka *Albertina Josefina Eklund*, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital *Gabriel Karlsson Sandsténs* änka *Alma Sofia Sandstén*, född Lundqvist, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl *Gustaf Adolf Carlssons* änka *Johanna Ingeborg Carlsson*, född Jansson, med 300 kronor och makarnas minderårige son med 60 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjukskötaren vid samma anstalt *Samuel Martin Samuelssons* änka *Elin Sofia Samuelsson*, född Eklund, med 300 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 60 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital *Karl Frits Valdemar Lindells* änka *Johanna Sofia Lindell*, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

På de i återopade statsrådsprotokollet anförda skäl finner riksdagen sig böra medgiva, att ifrågavarande änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler tillerkännas något understöd av statsmedel. Vid beräkning av de ifrågasatta understödens storlek anser riksdagen i likhet med såväl statskontoret som departementschefen de avlöningsbelopp, vilka utgå enligt den lönestat, som trätt i kraft innevarande år och således efter vederbörande befattningshavares död, icke kunna läggas till grund. Beträffande beloppen har det emellertid synts vara billigt, att understöden till ankorna Carlsson och Samuelsson samt deras barn utgå med samma belopp som till de övriga eller således

med resp. 350 kronor till vardera av änkorna och 75 kronor till vart och ett av barnen. Understöden böra för övrigt utgå, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit.

Riksdagen har alltså, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning, medgivit, att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asylor må, änkorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderströms änka Klara Söderström, född Larsson, med trehundrafemtio kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklunds änka Albertina Josefine Eklund, född Olsson, med trehundrafemtio kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918; förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 december 1918; sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, med trehundrafemtio kronor och makarnas minderåriga son med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918; sjukskötaren vid samma anstalt Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Frits Valdemar Lindells änka Johanna Sofia Lindell, född Olsson, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

67:o) I proposition nr 192 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre sysslomannen vid Kristinehamns hospital *Johan Fredrik Blombergs* änka *Sigrid Maria Blomberg*, född Sjögren, må från och med den 1 juli 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har riksdagen medgivit, att förre sysslomannen vid Kristinehamns hospital

Johan Fredrik Blombergs änka Sigrid Maria Blomberg, född Sjögren, må från och med den 1 juli 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

68:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja dels sjukskötaren Oskar Emanuelssons änka, *Alvina Konstantia Emanuelsson*, ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå från 1 januari 1919 så länge hon lever ogift, samt 100 kronor till varje barn intill fyllda 18 år;

dels sjukskötaren Karl Hjalmar Albin Erikssons änka *Maria Kristina Eriksson*, ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå från den 1 januari 1919 så länge hon lever ogift, samt 100 kronor till barnet intill fyllda 18 år».

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom i propositionen nr 119 framställda förslag jämte en i ämnet väckt motion har riksdagen beviljat pensioner åt änkor och barn efter sjukskötare vid hospital, att utgå med 350 kronor för änkorna och 75 kronor för varje barn till uppnådd ålder av 18 år. I överensstämmelse härmed har riksdagen, i anledning av förevarande motion, medgivit, att nedannämnda änkor och barn efter sjukskötare vid Vänersborgs hospital och asyl må från och med den 1 november 1918, änkorna, så länge de förbliva i sitt nuvarande änkestånd, och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga att å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, nämligen Oskar Emanuelssons änka, *Alvina Konstantia Emanuelsson* med trehundrafemtio kronor samt vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor och Karl Hjalmar Albin Erikssons änka *Maria Kristina Eriksson* med likaledes trehundrafemtio kronor och makarnas minderårige son med sjuttiofem kronor.

69:o) I en till riksdagen den 18 mars 1919 avlåten proposition nr 296 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att postmästaren av klass 1 B *Johan Louis Westerståhl* må från och med månaden näst efter den, då avsked från postmästartjänsten beviljats honom, under sin återstående livstid, utöver honom tillkommande pensioner från post- och telegrafverken å tillhoppa 4,600 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 390 kronor.

Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har riks-

dagen medgivit, att postmästaren av klass 1 B Johan Louis Westerstahl må från och med månaden näst efter den, då avsked från postmästar-tjänsten beviljats honom, under sin återstående livstid, utöver honom tillkommande pensioner från post- och telegrafverken å tillhopa 4,600 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av trehundra nittio kronor.

V. Ang. ecklesiastikdepartementet.

70:o) I avseende å Eders Kungl. Maj:ts i punkt 35 under tionde huvudtiteln gjorda framställning får riksdagen hänvisa till vad riksdagen här ovan under punkt 10 anført.

71:o) I punkt 36 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att till en var av första lärarinnan vid samskolan i Alingsås *Louise Margareta Lindstedt*, lärarinnan vid samma skola *Gertrud Nelson*, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Falköping *Clara Charlotta Blag*, första lärarinnan vid samskolan i Trälleborg *Anna Katarina Montelius*, f. d. lärarinnan vid samskolan i Filipstad *Alma Evelina Rundberg*, första lärarinnan vid samskolan i Örnsköldsvik *Johanna Elisabet Seth* samt lärarinnan vid samskolan i Skellefteå *Gerda Elisabet Sundberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhållit eller erhåller avsked från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 januari 1919, från allmänna indragningsstaten utgå en tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon må äga uppbära på grund av 1913 års riksdags beslut och gällande pensionslag, eller ock på grund av sådan delaktighet i pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller i svenska lärarinnornas pensionsförening, som medför rätt till statsbidrag — uppgår, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, har bifallit densamma.

72:o) I punkt 37 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att tecknaren vid naturhistoriska riksmuseet och Sveriges geologiska undersökning *Georg Gideon Liljevall* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sina befattningar, under sin

återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 2,400 kronor.

Riksdagen har med bifall till ifrågavarande framställning medgivit, att tecknaren vid naturhistoriska riksmuseet och Sveriges geologiska undersökning Georg Gideon Liljevall må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sina befattningar, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av tvåtusenfyrahundra kronor.

73:o) I punkt 38 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att sekreteraren vid musikaliska akademien professorn *Karl Frithiof Valentins* änka *Alexandra Valentin*, född Johansson, må från och med den 1 maj 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 900 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen medgivit, att sekreteraren vid musikaliska akademien, professorn *Karl Frithiof Valentins* änka *Alexandra Valentin*, född Johansson, må från och med den 1 maj 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av niohundra kronor.

74:o) I punkt 39 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att biträdande vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Örebro änkan *Lovisa Olsson* må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 500 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, däri hemställts, att ifrågavarande pension måtte bestämmas till ett belopp av 700 kronor.

Även riksdagen finner det vara billigt, att *Lovisa Olsson*, då hon nu på grund av ålder och sjuklighet är oförmögen att sköta sin syssla, tillerkännes någon pension av statsmedel. Beträffande storleken av en dylik pension har riksdagen, med hänsyn till vad i ärendet blivit uppläst angående *Lovisa Olsson* och hennes verksamhet, ansett det av överstyrelsen föreslagna beloppet 600 kronor vara skäligt.

Riksdagen har alltså, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och de i ämnet väckta motionerna, beslutit, att biträdande vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Örebro änkan

Lovisa Olsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av sexhundra kronor.

75:o) I punkt 40 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Härnösand *Hans Petter Öberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 700 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågakarande förslag har riksdagen medgivit, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Härnösand *Hans Petter Öberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av sjuhundra kronor.

76:o) I punkt 41 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att förre förste vaktmästaren i ecklesiastikdepartementet *Lars Gustaf Larssons* änka *Hilda Kristina Larsson*, född Persdotter, må från och med år 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 160 kronor.

Med bifall till ifrågakarande framställning har riksdagen medgivit, att förre förste vaktmästaren i ecklesiastikdepartementet *Lars Gustaf Larssons* änka *Hilda Kristina Larsson*, född Persdotter, må från och med år 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av etthundrasextio kronor.

77:o) I en till riksdagen den 24 sistlidna januari avlåten proposition nr 42 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndaren för »Näs skolmöbeltillverkning», förre överläraren vid Näs slöjdläroarseminarium *Alfred Johansson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 700 kronor.

I likhet med departementschefen och på de av honom anförda

skäl anser riksdagen, att Johansson bör erhålla pension av statsmedel, då han lämnar sin anställning. Av utredningen i ärendet framgår, att Johanssons avlöning utgjort ett kontant belopp av 1,200 kronor jämte vissa naturaförmåner med uppskattat värde av 300 kronor. Såväl stiftelsens styrelse som folkskolöverstyrelsen hava hemställt, att pensionen måtte bestämmas till tre fjärdedelar av det kontanta arvodet eller således till 900 kronor årligen, varemot statskontoret stannat vid 700 kronor, vilket sistnämnda förslag upptagits av Eders Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till den gagnande verksamhet Johansson utövat vid Näs och i betraktande av den ganska obetydliga avlöning han uppburit för sitt arbete har riksdagen ansett ett pensionsbelopp av 900 kronor skäligt.

Med biträdande av framställningen i övrigt har riksdagen medgivit, att föreståndaren för »Näs skolmöbeltillverkning», förre överläraren vid Näs slöjdlärarseminarium Alfred Johansson må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension å nio hundra kronor.

78:o) I proposition nr 148 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 februari 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Umeå *Karl Henrik Landsberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 600 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har medgivit, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Umeå *Karl Henrik Landsberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av sexhundra kronor.

79:o) I proposition nr 245 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid Kungsholmens realskola i Stockholm *Johan Hjalmar Hjorth* må, efter erhållet avsked från adjunktsbefattningen, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, vartill han enligt gällande bestämmelser är berättigad, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten

till sådant belopp, att sammanlagda pensionsbeloppet uppgår till 3,100 kronor för år.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att en höjning av den Hjorth tillkommande pensionen bör komma till stånd och torde denna höjning bära utgå med ett belopp, svarande mot skillnaden mellan de före och efter den 1 januari 1919 till läroverksadjunkt i högsta lönegraden utgående beloppen eller 600 kronor. Under sådana förhållanden skulle det Hjorth tillkommande sammanlagda pensionsbeloppet uppgå till 3,100 kronor för år.

Riksdagen har alltså bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

80:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen må bevilja f. d. folkskolläraren *Nils Viktor Vahlgren* i Sandbäckshult en årlig pension av 500 kronor att utgå från och med år 1919.»

Då det med hänsyn till Vahlgrens långvariga tjänstgöring såsom folkskollärare synes vara billigt att bereda honom något vederlag för den pension, han gått förlustig, har riksdagen i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna icke något att erinra mot det i motionen framställda förslaget. Beloppet har anvisats å allmänna indragningsstaten att utgå från och med innevarande års början.

Riksdagen har alltså i anledning av förevarande motion medgivit, att förre folkskolläraren *Nils Viktor Vahlgren* i Sandbäckshult må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

81:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 216 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen medgiva, att förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm *Gustaf Salomon Stenius* i Södertälje må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd till belopp av 200 kronor.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl har riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag och har alltså riksdagen medgivit, att förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm *Gustaf Salomon Stenius* i Södertälje må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd till belopp av tvåhundra kronor.

82:o) I inom riksdagen väckta motioner har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att bevilja förre dövtumskoleföreståndaren *E. A. Zottermans* efterlämnade änka *Amanda Fredrika Zotterman*, född Lyberg, från och med innevarande år ett årligt understöd av 600 kronor».

Med hänsyn till Zottermans långa tjänstetid och de ömmande omständigheter, som föreligga, anser riksdagen, att något understöd av statsmedel bör beviljas änkan Zotterman, och har riksdagen icke haft något att erinra mot det av motionärerna föreslagna beloppet eller 600 kronor. Understödet har anvisats å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motioner, medgivit, att förre dövtumskolföreståndaren Erik August Zottermans änka *Amanda Fredrika Zotterman*, född Lyberg, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av sexhundra kronor.

83:o) I en till riksdagen den 21 februari 1919 avlåten proposition nr 149 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att en var av folkskolläraränkorna *Anna Jansson* i Grums församling, *Anna Matilda Edgren* i Sventorps församling, *Anna Margareta Lorentina Qviberg* i Norrlanda församling, *Anna Matilda Schmidt* i Nora bergsförsamling, *Hilda Charlotta Jonsson* i Kungs-Barkarö församling, *Kristina Engkvist* i Ölmstads församling och *Fredrika Charlotta Flodin* i Åkers församling må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1919.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, har bifallit detsamma.

84:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen må besluta, att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts reglemente den 15 oktober 1875 för folkskollärarnes änke- och pupillkassa och på där stadgade villkor en årlig pension av 300 kronor måtte från och med den 1 januari 1919 å allmänna indragningsstaten utgå till avlidne folkskolläraren *Johannes Svenssons* efterlevande änka *Johanna Holmberg*.»

I överensstämmelse med riksdagens tidigare beslut i liknande fall har riksdagen i anledning av motionen medgivit, att avlidne folkskol-

läraren Johannes Svenssons änka Johanna Svensson, född Holmberg, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

85:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte medgiva, att folkskollärareänkan *Hilma Ulrika Olofsson* i Hemse församling må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från och med den 1 augusti 1918.»

Med anledning av motionen har riksdagen medgivit, att avlidne folkskolläraren Kristian August Olofssons änka Hilma Ulrika Olofsson, född Bäärnhjelm, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

86:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja folkskollärareänkan *Karolina Rantzén* från Kroks-
torp i Mölltorps socken, Skaraborgs län, en årlig pension av 300 kronor under sin återstående livstid, att utgå av allmänna indragningsstaten från den 1 januari 1919».

Med anledning av motionen har riksdagen medgivit, att avlidne folkskolläraren A. A. Rantzéns änka *Karolina Rantzén* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

87:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att folkskollärareänkorna *Matilda Kristina Börjesson* i Herrljunga och *Helena Mellin* i Tumberg må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge de förbliva ogifta, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor vardera».

Med anledning härav har riksdagen medgivit, att vardera av folkskolläraränkorna *Matilda Kristina Börjesson* i Herrljunga och *Helena Mellin* i Tumberg må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å

allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

88:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att åt folkskollärareänkan *Matilda Nilsson* från Nederby i Värnamo församling bevilja en pension av 400 kronor att utgå årligen från och med 1919 så länge hon lever ogift.»

Riksdagen har icke haft något annat att erinra mot detta förslag än att understödsbeloppet, såsom i närmast föregående fall, bestämts till 300 kronor.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att avlidne folkskolläraren Johan Nilssons änka *Matilda Kristina Nilsson*, född *Abrahamsdotter*, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

89:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att förre folkskolläraren *Magnus Hagmans* änka *Anna Kristina Hagman*, född *Karlsson*, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.»

Med anledning härav har riksdagen medgivit, att avlidne folkskolläraren *Magnus Hagmans* änka *Anna Kristina Hagman*, född *Karlsson*, må från och med den 1 jannari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

90:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville medgiva, att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts reglemente av den 15 oktober 1875 för folkskollärarnes änke- och pupillkassa jämte där vidtagna ändringar och stadgade villkor en årlig pension av 300 kronor må från och med den 1 januari 1919 utgå till avlidne folkskolläraren *Per Landgrens* i Össjö efterlevande änka».

I anledning av förevarande motion har riksdagen medgivit, att avlidne folkskolläraren *Per Landgrens* änka *Ottea Olsson*, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

91:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 150 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 februari 1919, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att en var av småskollärarynkorna *Brita Johanna Andersson* i Vittangi kapellförsamling, *Sandbäck Anna Eriksson* och *Marit Jonsson* i Malungs församling samt *Eva Lovisa Svensson* i Åsele församling må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor,

dels att understödet må, under i övrigt enahanda villkor, förhöjas med 50 procent för änkan *Brita Johanna Andersson*, så länge hon styrker sig äga försörjningsplikt mot ett eller flera egna äkta barn, som icke fyllt 18 år,

dels ock att, för den händelse sistnämnda änka skulle avlida utan att hava trätt i nytt gifte och vid sitt fränfalle efterlämna äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder, understöd må utgå till barnen, tills de fyllt 18 år, med belopp av 150 kronor för ett samt 300 kronor för två barn.

I överensstämmelse med riksdagens tidigare beslut i liknande fall har riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

92:o) I anledning av en inom riksdagen väckt motion har riksdagen medgivit,

dels att vardera av småskollärarynkorna *Märta Katarina Karlsson* i Söraby församling och *Anna Kristina Magnusson* i Urshults församling må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor,

dels att understödet må, under i övrigt enahanda villkor, förhöjas med 50 procent för änkan *Anna Kristina Magnusson*, så länge hon styrker sig äga försörjningsplikt mot ett eller flera egna äkta barn, som icke fyllt 18 år,

dels ock att för den händelse sistnämnda änka skulle avlida utan att hava trätt i nytt gifte och vid sitt fränfalle efterlämna äkta barn, som icke fyllt 18 år, understöd må utgå till barnen, tills de fyllt 18 år, med belopp av 150 kronor för ett samt 300 kronor för två barn.

93:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts regle-

mente den 15 oktober 1875 för folkskollärarnas änke- och pupillkassa och på därstädes stadgade villkor en årlig pension av 300 kronor må från och med den 1 januari 1919 å allmänna indragningsstaten utgå till småskollärare *Per Sjögrens* efterlämnade änka, *Anna Josefina Sofia Sjögren*».

I överensstämmelse med riksdagens tidigare beslut i liknande fall har riksdagen bifallit ett understödsbelopp av 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1919.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att avlidne småskolläraren *Per Sjögrens* änka *Anna Josefina Sjögren*, född *Eichwürzel*, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

94:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville besluta att till förre vice direktören vid Pulkowas observatorium, filosofie doktorn *Magnus Nyrén*, må utgå som pension på allmänna indragningsstaten ett belopp av 5,760 kronor årligen, räknat från 1 januari 1918».

På sätt statskontoret i avgivet yttrande erinrar, undandraget sig denna pensionsfråga varje bedömande enligt vanliga pensioneringsgrunder. Här föreligger emellertid, såsom också i motionen framhålles, det förhållande, att en förtjänt, åldrig svensk vetenskapsman, som i utlandet hedrat det svenska namnet, på grund av händelsernas utveckling i Ryssland oförskyllt undandragits en honom från ryska staten tillerkänd pension, varigenom han kommit i ett ekonomiskt nödläge. Vid sådant förhållande anser riksdagen sig böra behjärta motionärens hemställan, att svenska staten bereder *Nyrén* ersättning för den pension, han går förlustig från ryska staten. Understödet har dock beviljats först från och med ingången av innevarande år och endast så länge han är i mistning av den honom från ryska staten tillerkända pensionen. Riksdagen förutsätter emellertid, att därest ryska staten för tid, under vilken svenska staten utbetalat *Nyréns* pension, fullgör sitt åtagande gentemot *Nyrén*, denne kommer att till statsverket återbära vad detsamma under oförmälda tid förskjutit. Beloppet har anvisats å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att förre vice direktören vid Pulkowas observatorium, filosofie doktorn *Magnus Nyrén*, må från och med den 1 januari 1919, så länge han är

i mistning av honom från ryska staten tillerkänd pension, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av femtusensjuhundra-sextio kronor.

VI. Ang. jordbruksdepartementet.

95:o) I punkt 42 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne förre instruktören i husslöjd *Anders Vilhelm Nordins* änka *Emma Kristina Nordin*, född Stohlander, må från och med den 1 mars 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Då någon lagenlig rätt till pension ej föreligger samt riksdagen av vad i ärendet anförts icke funnit sig övertygad, att något verkligt behov av understöd är förhanden, har riksdagen icke bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

96:o) I punkt 43 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att lantbruksingenjören *John Conrad Wellenius* änka *Hulda Katarina Wellenius*, född Floding, samt bemälda makars dotter *Hulda Solfrid Birgitta Klara Katarina Vilhelmina* må från och med februari månad 1918 åtnjuta årliga understöd från allmänna indragningsstaten att utgå till änkan Wellenius med 800 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, och till dottern med 300 kronor intill uppnådd ålder av 21 år.

Riksdagen har icke funnit något annat att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag än att i överensstämmelse med tidigare beslut av riksdagen i likartade fall pensionen till den minderåriga dottern bestämts att icke utgå längre än till uppnådd ålder av 18 år.

Riksdagen har alltså, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förvarande framställning, medgivit, att lantbruksingenjören *John Conrad Wellenius* änka *Hulda Katarina Wellenius*, född Floding, samt bemälda makars dotter *Hulda Solfrid Birgitta Klara Katarina Vilhelmina* må från och med februari månad 1918 åtnjuta årliga understöd från allmänna indragningsstaten att utgå till änkan Wellenius med åtta hundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, och till dottern med tre hundra kronor, intill uppnådd ålder av 18 år.

97:o) I punkt 44 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att avlidne instruktionssmeden vid veterinärinrätt-

ningen i Skara *Peter Rosenquists* barn *Dagmar Emelie* och *Pehr Olov* må vartdera från och med den 1 juli 1918 intill uppnådd ålder av 21 år från allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd av 200 kronor.

I anslutning till vad riksdagen tidigare i liknande fall beslutit, har pensionen till de minderåriga barnen bestämts att icke utgå längre än till uppnådda 18 år. Mot propositionen i övrigt har riksdagen icke funnit något att erinra.

Riksdagen har alltså, i anledning av ifrågavarande framställning, medgivit, att avlidne instruktionssmeden vid veterinärinrättningen i Skara *Peter Rosenquists* barn *Dagmar Emelie* och *Pehr Olov* må vartdera från och med den 1 juli 1918 intill uppnådd ålder av 18 år från allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd av två hundra kronor.

98:o) I en till riksdagen den 11 februari 1919 avlåten proposition, nr 82, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att byråingenjören vid hydrografiska byrån *Erik Olof Engströms* änka *Frideborg Sofia Engström*, född Nordén, må från och med den 1 december 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 800 kronor.

Med biträdande av Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen medgivit, att byråingenjören vid hydrografiska byrån *Erik Olof Engströms* änka *Frideborg Sofia Engström*, född Nordén, må från och med den 1 december 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av åttahundra kronor.

99:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 83, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att jägmästaren i Arjeplogs revir *Oswald Gustaf Engströmers* änka *Kerstin Maria Engströmer*, född Örtendahl, och makarnas två minderåriga barn *Maja* och *Hans* må, utöver dem författningsenligt tillkommande pensioner från civilstatens änke- och pupillkassa, från och med den 1 augusti 1918 uppbära årliga understöd från allmänna indragningsstaten, änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med 620 kronor samt vartdera barnet till och med det år, varunder det fyller 18 år, med så stort belopp, som erfordras för att barnet må, inberäknat till detsamma från änke- och pupillkassan utgående pension, årligen åtnjuta 300 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

100:o) I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 100, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att lantmäteriauskultanten *Eric Gustaf Wennerströms* änka *Astrid Hortensia Erika Wennerström*, född Quart, samt makarnas minderåriga barn *Ulla Cecilia* och *Lars Olof* må från och med den 1 november 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 500 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av barnen med 125 kronor till uppnådd ålder av 18 år.

Med hänsyn till vad statskontoret i ärendet anført, anser riksdagen billigheten fordra, att något understöd beredes änkan Wennerström och hennes minderåriga barn, och har riksdagen icke heller något att erinra mot de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppen, vilka i det allra närmaste överensstämma med vad 1918 års lagtima riksdag i ett likartat fall bestämde. Beträffande barnens pensionsrätt har riksdagen likväl under hänvisning till sina tidigare beslut i liknande fall ansett densamma böra utsträckas till och med det år, under vilket de fylla 18 år.

Riksdagen har alltså medgivit, att lantmäteriauskultanten *Eric Gustaf Wennerströms* änka *Astrid Hortensia Erika Wennerström*, född Quart, samt makarnas minderåriga barn *Ulla Cecilia* och *Lars Olof* må från och med den 1 november 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med femhundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vardera av barnen med etthundra tjugufem kronor till och med det år, under vilket de fylla 18 år.

101:o) I proposition nr 155 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 4 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att vice kommissionslantmätaren *Karl Viktor Konrad Ekstrands* änka *Alma Helena Ekstrand*, född Pettersson, och makarnas minderåriga son *Nils* må från och med den 1 december 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 600 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt sonen med 150 kronor till uppnådd ålder av 18 år.

Riksdagen har icke haft något annat att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, än att pensionen till den omyndige sonen syns böra utgå till och med det år, varunder han fyller 18 år.

Riksdagen har alltså, med anledning av ifrågavarande framställning, medgivit, att vice kommissionslantmätaren *Karl Viktor Konrad Ekstrands*

änka Alma Helena Ekstrand, född Pettersson, och makarnas minderårige son Nils må från och med den 1 december 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med sexhundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt sonen med ett-hundrafemtio kronor till och med det år, under vilket han fyller 18 år.

102:o) I proposition nr 279 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 18 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att gårdssmeden vid Ultuna egendom *Carl Carlssons* änka *Anna Sofia Carlsson*, född Strömberg, må från och med den 1 november 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 250 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen medgivit, att gårdssmeden vid Ultuna egendom *Carl Carlssons* änka *Anna Sofia Carlsson*, född Strömberg, må från och med den 1 november 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av tvåhundrafemtio kronor.

103:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 266, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 18 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att extra lantmätaren *Johan Adolf Lundströms* änka *Anna Amanda Lundström* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 600 kronor.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och sålunda medgivit, att extra lantmätaren *Johan Adolf Lundströms* änka *Anna Amanda Lundström* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av sexhundra kronor.

104:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 45 under tionde huvudtiteln föreslagit, att riksdagen må medgiva, att det under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten ökas med 6 kronor eller från 2,315,623 kronor till 2,315,629 kronor.

Riksdagen har beslutit, att det under tionde huvudtiteln å ordinarie

stat uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten skall ökas med 2 kronor eller från 2,315,623 kronor till 2,315,625 kronor.

105:o) Beträffande de ordinarie anslag, som icke blivit här ovan särskilt omförmälda, har någon förändring icke ifrågasatts; och har riksdagen beslutit, att samtliga de ordinarie anslag under denna huvudtitel, i avseende å vilka förändring icke blivit härövan ifrågasatt, må i 1920 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 19 juni 1919.

Med undersåtlig vördnad.

Tabell över anslagen under riksstatens tionde huvudtitel.

Pensionsväsendet.

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Civila pensionsväsendet.					
1	Pensionering av civila tjänst innehavare, <i>förslagsanslag</i>			1,900,000	
2	Förvaltningsbidrag till en ny änke- och pupillkassa för civilstaten			35,000	
3	Statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare, <i>förslagsanslag</i>			15,000	
4	Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare, <i>förslagsanslag</i>			25,000	
5	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, <i>förslagsanslag</i>			15,000	
6	Statens bidrag till pensionering av barnmorskor, <i>förslagsanslag</i>			30,000	
7	Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, <i>förslagsanslag</i>			31,000	
Handelsflottans pensionsanstalt:					
8	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	101,000			
9	Förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>		31,000		
10	Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i> , högst		31,000	101,000	62,000
11	Bidrag till kungl. hovkapellet pensionsinrättning			3,000	
12	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.			157,276	
13	Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>			68,000	
14	Tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, <i>förslagsanslag</i>				50,000

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
15	Bidrag till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., <i>förslagsanslag</i>			8,225,000	
16	Bidrag till dövtumslärarnas pensionsanstalt, <i>för- slagsanslag</i>			35,000	
17	Tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, <i>förslagsanslag</i>				1,800
18	Statsverket åliggande, av andra medel ej ut- gående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, <i>förslagsanslag</i>			15,000	
	Säger för civila pensionsväsendet			10,655,276	113,800
B. Militära pensionsväsendet.					
Arméns pensionskassa:					
1	Ersättning för mistade löneinnehållningar	4,640			
2	Ersättning för nådårs- och begravningshjälps- besparingar	28,080			
3	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	137,717			
4	Förstärkande av det i 1918 och 1919 årens riksstater uppförda anslag för bidrag till pen- sionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, <i>förslags- anslag</i> , högst		8,355		
5	Upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering m. m., <i>förslagsanslag</i>		3,500,000		
6	Tillfälliga understöd åt avskedade underoffice- rare och vederlikar vid armén, <i>förslagsanslag</i>		15,000		
7	Pensionsförbättring för viss personal vid armén, <i>förslagsanslag</i>		335,000		
8	Ersättning för inkomster från Vadstena krigs- manshuskassas äldre medel	106,000		276,437	3,858,355
9	Vadstena krigsmanshuskassa			137,640	
10	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring			30,000	
11	Förhöjning i gratialen åt avskedad manskap			648,000	
12	Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedad manskap, <i>förslagsanslag</i>			365,000	
13	Tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare, <i>förslagsanslag</i> , högst				683
Flottans pensionskassa:					
Ersättning för minskade inkomster:					
14	Pensionsfonden	36,320			
15	Gratalfonden	16,650			
16	Bidrag till flottans pensionskassas gratalfond	45,000	97,970		
17	Pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslagsanslag</i>	253,300			

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
18	Pensionering av flottans gemenskap, <i>förslags-</i> <i>anslag</i>	288,000			
19	Tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen m. fl., <i>förslagsanslag</i>		3,400		
20	Tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid ma- rinen, <i>förslagsanslag</i>		15,930		
21	Tillfälliga understöd åt f. d. befattningshavare vid lotsverket, <i>förslagsanslag</i>		9,000	639,270	28,330
22	Pensionsförbättring för viss personal vid marinen, <i>förslagsanslag</i>				70,000
23	Invalidshusfonden			60,350	
24	Blesserade över- och underofficerare, <i>reservations-</i> <i>anslag</i>			2,400	
	Säger för militära pensionsväsendet			2,159,097	3,957,368
C. Allmänna indragningsstaten.					
1	Diverse föremål, <i>förslagsanslag</i>			2,315,625	
	Summa			15,129,998	4,071,168

